

Takšnega plačila koroški Slovenci niso zaslužili

Med zadnjim divjanjem neonacistov in njihovih pajdašev po drugih nemških strankah proti koroškemu Slovincem v zvezi z dvojezičnimi krajevnimi napisi je tudi obletnica plebiscita (10. oktobra 1920) prišla prav za razvnanje nemške dejavnosti in podžiganje sovraštva. Kdo si bi bil mislil to, ko je vendar plebiscit dobila Avstrija, in vrh tega še s slovenskimi glasovi!

Ko bi se bil plebiscit v coni A (na južnejših področjih) zaključil ugodno za Jugoslavijo, bi v smislu zaključka pariške mirovne konference prišlo še do glasovanja v coni B, to je v severnejših predelih Koroške. Vsekakor bi se bili že s priklučitvijo ozemlja A k Jugoslaviji v veliki meri odpravili vzroki nenehnega trenja na severno-zahodni jugoslovanski meji, čeprav bi v prostrani območja s slovenskim prebivalstvom ostala Avstriji.

Našim ljudem, ki si želijo podrobneje seznaniti z vprašanjem, zakaj se je plebiscit za Slovence tako zaključil, priporočamo zbornik »KOROŠKI PLEBISCIT«, ki ga je izdala Slovenska Matica leta 1970. (Že leta 1946 je Državna založba Slovenije založila prav tako zajetno knjigo o Koroški pod naslovom »Koroški zbornik«, ki so ga uredili Bogo Grafenauer, Lojze Ude in Maks Veselko, a pri sestavi sodelovali: Lojze Ude, Svetozar Ilešič, Mirko Kos, Fran Ramuš, France Marolt in France Škerl.)

Knjiga »Koroški plebiscit« usebuje razprave že znanih dobrih poznavalcev zgodovinskega razvoja Koroške, ki so temeljito proučili vzroke, ki so dovedli do usodnega rezultata plebiscita za Slovence. Pri sestavi knjige so sodelovali Franc Zwitter (Etične in družbene osnove koroškega vprašanja), Felko Pleterski (Slovenska Koroška pred drugo svetovno vojno, Koroški Slovenci med prvo svetovno vojno ter O prvinih in o značaju plebiscitne odločitve), Lojze Ude (Vojaški boji na Koroškem v letu 1918—1919), Tone Zorn (Prispevek k vprašanju jugoslovanske uprave v plebiscitni coni A in Koroški Slovenci v letih 1920—30), Bogo Grafenauer (Slovenska Koroška v diplomatski igri leta 1919), Ivan Tomšič (Problemi sodobnega mednarodnega plebiscita in koroški plebiscit leta 1920) ter Drago Druškovič (Različnost dveh pisateljskih sporočil).

Kaj nam povedo podatki o izidu plebiscita? Avstrija ne bi bila nikdar — niti pri vseh nepravilnostih in trikih, ki so bili uporabljeni, in niti ne spričo naklonjenosti plebiscitne komisije — dobila bitke, ko bi ne bili zanjo glasovali mnogi Slovenci. Za Avstrijo je bilo oddanih 22.025 glasov (59,04 odstotka), za Jugoslavijo pa 13.279 (40,06 odstotka). In vendar je popis prebivalstva leta 1910 po občevalnem jeziku ugotovil prisotnost na plebiscitnem področju 50.837 Slovencev (69,18 odst.) in samo 22.651 (30,82 odst.) Nemcev, in to od skupnega prebivalstva na območju cone A 73.488. Komaj 10 let pred plebiscitom je bilo torej v coni A še 51 tisoč Slovencev, medtem ko jih je glasovalo pri plebiscitu za Jugoslavijo samo dobrih 13.000. Res je, da je germanizacija slovenskega življa naglo napredovala, toda nikdar ne v razmerju, ki bi bilo opravičevalo takšno upadanje števila zavednih Slovencev. Res je tudi, da so prišli glasovat tudi Nemci s področja izven cone A, toda ne more biti dvoma, da je za Avstrijo in za »domovino Koroško« (kakor so agitirali Nemci) glasovalo mnogo Slovencev.

Kakor ugotavlja Pleterski v omenjeni knjigi, je avstrijska socialno demokratska stranka — koroška socialno demokratska

(Nadaljevanje na 8. strani)

Jugoslavija bo postavila naš problem pred evropsko varnostno konferenco!

POTEM KO JE JUGOSLOVANSKA ZVEZNA VLADA SKLENILA POSTAVITI KOROŠKI MANJŠINSKI PROBLEM PRED EVROPSKO VARNOSTNO KONFERENCO, IN SICER V SKLOPU VPRAŠANJA VARNOSTI MEJA, STA TUDI PREDSEDSTVO IN IZVRŠNI ODBOR REPUBLIŠKE KONFERENCE SZDL SLOVENIJE NA SKUPNI SEJI DNE 18. NOVEMBRA 1972 VNOVIČ OBRAVNAVALA PROBLEME SLOVENSkih NARODNIH SKUPNOSTI V AVSTRIJI, ITALIJI IN MADŽARSKI.

Socialistična zveza med drugim ugotavlja, da je Jugoslavija v skladu z načeli svoje politike zainteresirana za dobre odnose z vsemi sosednimi državami. „Ob sedanjih dogodkih v Avstriji pa smo v Sloveniji in

Jugoslaviji upravičeno zaskrbljeni za nadaljni razvoj medsebojnih odnosov“, nadaljuje SZDL. „V okviru teh odnosov sodi predvsem tudi vsestranski in neoviran nacionalni, gospodarski in kulturni razvoj slovenske in hrvaške manjšine v Avstriji. Glede manjšin pa je Avstrija v državni pogodbi, katere sopolpisnica je tudi Jugoslavija, prevzela zelo določene obveznosti. Jugoslavija zahteva — in to je njena dolžnost do delov njenih narodov — da Avstrija v celoti uredi sosednje državo pogodbo. Ta pogodba tudi ne pozna nobenih predhodnih pogojev kot naj bi bilo „ugotavljanje manjšine“, itd.“

PREDSEDSTVO IN IZVRŠNI ODBOR REPUBLIŠKE KONFERENCE SZDL SLOVENIJE UGOTAVLJATA NADALJE, DA SO DOGODKI NA KOROŠKEM IN BOJ KOROŠKIH

SLOVENCEV NALETALI NA ENAKO PRIZADEVNOST IN ENOTNO PODORO ZAHTEVAM MANJŠINE V VSEH REPUBLIKAH IN POKRAJINAH JUGOSLAVIJE. OD TOD TUDI SOGLASNE ZAHTEVE DELOVNIH LJUDI JUGOSLAVIJE IN NJIHOVA PODPORA PREJŠNJIM IN SEDANJIM DIPLOMATSKIM IN MEDNARODNIM AKCIJAM JUGOSLOVANSKE VLADE. „NOTA NAŠE VLADE, IZJAVA PREDSEDNIKA TITA IN ZAGOTOVILA PREDSEDNIKA ZVEZNEGA IZVRŠNEGA SVETA PREDSTAVNIKOM KOROŠKIH SLOVENCEV“, JE NAGLAŠENO KONČNO V SPOROČILU SZDL SLOVENIJE, „DOKAZUJEJO, DA BOMO V JUGOSLAVIJI KOT DRUŽBA IN KOT DRŽAVA ODLOČNI TUDI V PRIHODNJE.“

Kompromis je rešil zasedanje v Helsinkih

NA ENAKOPRAVNOST VSEH EVROPSKIH NARODOV JE OPOZORILA ROMUNSKA DELEGACIJA

Ob prisotnosti 34 diplomatskih zastopnikov evropskih držav, Združenih ameriških držav in Kanade, se je v finski prestolnici 22. novembra uradno odprlo pripravljeno posvetovalno zasedanje o evropski varnosti, katerega namen je izoblikovati osnovna izhodišča za napovedano konferenco o evropski varnosti.

Potek prve seje je razočaral nad 300 novinarjev, saj je trajala le 11 minut. V tem času je zasedanje odprl finski zunanji minister Karjalainen, ki je poudaril, da je Evropa doživela verjetno najpomembnejši trenutek svoje zgodovine, ko se odpirajo širše možnosti vsestranskega sodelovanja in pomirjevanja, ne glede na številčno in vojaško moč posameznih držav.

Že od vsega začetka zasedanja so se pokazala ostra nesoglasja med diplomatskimi predstavniki 34 dežel. Na zasedanju naj bi določili dnevni red in proceduro evropske konference. Šele sedaj, po osemdnevni polemiki, so le našli pot do sporazuma, tako da se je teh 34 udeležencev zasedanja zedinilo o dnevnem redu in proceduri evropske konference. Sporazum so dosegli s kompromisom, ki upošteva tudi romunske želje.

Romunija je namreč takoj na začetku zasedanja postavila svoje zahteve:

- Popolna enakopravnost vseh udeleženk, ne glede na njihovo moč ali udeležbo v pripadnost blokovskim skupinam;

- vsaka država mora imeti pravico do svojega zastopnika v vseh organih konference;

- vsi sklepi morajo biti sporazumni, to se pravi brez nasprotovanja;

- vsaka delegacija ima pravico, da svoje mnenje izrazi tudi mimo uradnih stališč.

Na ta način je romunski delegat opozoril na pravice malih in nevrščenih držav, mimo sporazumov med velesilami. S tem je Romunija dokazala, da je evropska konferenca o varnosti, na osnovi enakopravnega sporazumevanja narodov, temelj njene zunanje politike in tudi kritičnega odnosa do bloka, kateremu pripada (članica Varšavskega pakta).

Delegacije so se potem zedinile na tale pravni položaj dežel udeleženk: „Vse države, ki se udeležujejo posvetovanj, delajo to na podlagi suverenosti nezavisne države in popolne enakopravnosti. Ta posvetovanja pa se bodo vršila izven vojaških blokov.“

Krščanska kulturna zveza v Celovcu vabi vse rojake na Bevkovo dramo v treh dejanjih

KAJN

ki bo v petek, 8. decembra 1972, ob 14. uri v Mestnem gledališču v Celovcu.

Avtopodjetje Sienčnik bo vozilo iz Podjune iz sledečih krajev:

Pribla vas, ob cesti: 12.15, Metlova 12.20, Blato 12.30, Pliberk (Zadruga) 12.35, Jamnik 12.40, Šmihel (Serger) 12.45, Steben 12.50, Globasnica 12.52, Juena 12.55, Beloveč 13.00, Dobrla vas 13.05 in Škocijan 13.15. — Avtobus II: Goselna vas 12.30, Skorjanc 12.35, Zitarata vas 12.45, Železna Kapla 12.55, Goriče (Anwanderer) 13.10, Galicija (pri cerkvi) 13.20.

Režija: Peter Sticker
Lektor in šepetalec: Anton Sticker
Maske: Rozvita Tschernitz
Zvočni efekti: Marko Jernej

Vstopnice v predprodaji v pisarni KKZ, Karfreitstraße 32, telefon: 04222 - 72483, pri prosvetnih društvih in voditeljih Farnih mladlin.

Jugoslovanski sprejem v Celovcu

CELOVEC. — V ponedeljek zvečer je sprejel jugoslovanski generalni konzul v Celovcu Bojan Lubej ob priliki jugoslovanskega državnega praznika številne osebnosti koroškega javnega življenja. Na sprejemu so bili tudi vsi predstavniki slovenskih koroških organizacij.

Andrej Marinc novi šef slovenske vlade

Po odstopu dosedanjega predsednika Izvršnega sveta Socialistične republike Slovenije Staneta Kavčiča je predlagala Socialistična zveza delovnega ljudstva Slovenije Andreja Marince za Kavčičevega naslednika. Marinc je mandat sprejel in je predlagal naslednjo sestavo novega Izvršnega sveta: za podpredsednika Toneta Tribušona, dr. Aleksandro Kornhauser in Rudija Čačinoviča, za člane pa Tomaža Bizajla, Marjana Dolenca, Jožefa Florjančiča, Zvoneta Dragana, Pavleta Gantarja, Franceta Kočevarja-Cirila, Borisa Mikoša, Jožeta Novinška, Marjana Orožna, Franca Razdevška, Bojana Škrka, Miloša Šulina, Zoro Tomič, Franja Turka in Milovana Zidarja.

Marinc je povedal, da je z vsemi navedenimi opravil konzultacije in da sprejemajo izhodišča, kakršna jim je prej razložil. Opozoril je tudi, da poteče pomladi 1973 mandat večini teh članov IS in da bo takrat potrebna obširnejša rekonstrukcija vlade.

- Sloviti „lovec na naciste“ dr. Simon Wiesenthal je ob najnovjših poročilih londonskega „Daily Expressa“, češ da izginuli Hitlerjev tajnik Martin Bormann bogato živi nekje v Latinski Ameriki, izrazil svoj dvom. „Zelo sem skeptičen glede utemeljenosti teh poročil,“ je rekel Wiesenthal. „Po drugi svetovni vojni so poročali o kakih 25 do 30 dozdevnih Bormannih. To je tudi razumljivo, saj ima Bormann zelo vsakdanje obličje. V Münchnu ali Frankfurtu najdete na cesti po deset ljudi s takšnim obrazom.“

Brandtova zmaga

Zaradi drugih narodno-političnih aktualnih dogodkov doslej v našem listu še ni bil objavljen komentar o izidu državnozbornih volitev v Zapadni Nemčiji. Razumljivo je, da tudi naš list ne more mimo tako pomembnega dogodka, kot so to volitve v Nemčiji, pri katerih je dobila SPD, stranka kanclerja Willja Brandta, relativno večino v bonskem parlamentu. Napredovala je tudi FDP, nemško-liberalna stranka, Krščanski demokratje pa so na volitvah nazadovali.

Kako to, da je v pretežno konservativno usmerjeni Zapadni Nemčiji prišlo do tako prepričljive zmage socialdemokratske stranke? Nedvomno je zmagala stranka zato, ker je imela in se je zavzemala za naprednejše ideje v politiki. Brandt je izvajal kot kancler Zvezne republike Nemčije iz polomije druge svetovne vojne nezogibne konsekvence. Z „vzhodnimi sporazumi“ je priznal dejansko poljsko-nemško mejo, uredil je v soglasju z Ameriko odnose s Sovjetsko zvezo ter iskal v sodelovanju z Vzhodno Nemčijo izhod iz več kot dvajset let trajajočega nasprotstva med obema nemškima državama. „Osnovna pogodba“, katere besedilo je bilo med zastopniki Zapadne in Vzhodne Nemčije pripravljeno še pred državnozbornimi volitvami, priznava obe Nemčiji kot samostojni državi, ki bosta kmalu postali redni članici Združenih narodov.

Nobelov nagradjenec za mir, Willy Brandt, je prepričal volilce v Zapadni Nemčiji s politiko miru, sprave in sodelovanja. Dobro je svetovni javnosti še v spominu kancler Brandt ob priliki svojega državniškega obiska v Varšavi, ko kleči pred spomenikom žrtev druge svetovne vojne. Ta slika predstavlja simbolično pot nove Nemčije, podoba nemškega naroda, ki se želi otestiti vloge „nadčloveka“ ter iskati sodelovanje tako z državami Zapada kot Vzhoda.

Priznava se nam torej popolnoma nova slika Nemčije. To ni več država, ki vzvišeno gleda na Slovane, jih prezira, ki bi gledala v Slovane le sužnje, v njihovi zemlji pa življenjski prostor nemškega naroda. Nemčija, kot jo predstavlja Brandt, pojmuje svojo politično vlogo kot povezovalni člen med obema deloma Evrope, zapadno in vzhodno Evropo, ki sta sicer ideološko in po političnih sistemih ločeni, a težita po čim tesnejši kooperaciji. V tej vlogi je priznana danes Nemčija tudi od slovanskega Vzhoda.

Brandtov politični cilj pa je gotovo zedinjenje obeh Nemčij. Da je možno doseči ta cilj zaenkrat le po poti priznanja obstoječih dejstev, torej obeh Nemčij, je eno spoznanje, ki je narekovalo bonški vladi dosedanje ukrepe. To Brandtovo zadržanje so Nemci pravilno razumeli ter mu pri zadnjih državnozbornih volitvah njegovo politiko tudi primerno honorirali.

Ostane pa seveda po volitvah vrsta vprašanj odprta. Gospodarsko politiko je Brandt na račun zunanje politike močno zanemarjal, prav tako idejno-politično usmeritev socialdemokratske stranke, ki je zmogla doslej ob Brandtovih zunanjepolitičnih uspehih zabrisati zaenkrat vtis, da je stranka dejansko brez idejnega in političnega profila. Ustvariti iz različno usmerjenih interesnih skupin v stranki homogeno in glede na idejno substanco močno politično skupnost je naloga, ki čaka še Willyja Brandta kot predsednika socialdemokratske stranke. Vzhod bo tudi v bodoče skušal politično in ideološko vplivati na Zapad. Demokratični družbeni red Zapada danes s strani Vzhoda in njegove ideologije nič ni manj ogrožen kot v času, ko so zagotovili ta svobodni demokratični razvoj zapadni Evropi krščanski demokrati kot Alcide De Gasperi, Robert Schuman, Konrad Adenauer in Julius Raab.

Politične odločitve v Nemčiji pa so pokazale tudi, da se bo morala prav tako profilirati na novo tudi Krščansko-demokratska stranka Nemčije, ki je preveč očitno kazala svojo averzijo napram Vzhodu, ne da bi znala pri tem Brandtovim političnim konceptom postaviti nasproti sodobne politične alternative.

Še en vidik je zanimiv ob izidu volitev v Zapadni Nemčiji. Če bi prišlo v sedanjem trenutku do političnih sprememb v Bonnu, bi se neonacistični vpliv, ki se je začel ponovno uveljavljati pri nas ob ak-

Gradiščanski „Windischar“

Vzporedno z bojem koroških Slovencev za uresničitev njihovih pravic, zapisanih v določbah avstrijske državne pogodbe, ki je dosegel svoj vrh ravno v zadnjih dveh ali treh mesecih, se pojavlja v Avstriji, in bi se moralo bolj intenzivno tudi v Jugoslaviji, vprašanje življenja in dela druge jugoslovanske manjšine v Avstriji — gradiščanskih Hrvatov. Prav v zadnjih dneh je bilo v avstrijskem časopisu zaslediti zelo nasprotujoče si vesti in poročila. Z velikimi naslovi je pisalo o tem, da je za Hrvate avstrijska državna pogodba izpolnjena in da imajo vse pravice, ki jih potrebujejo. Take izjave naj bi dajali predstavniki hrvaške manjšine na Gradiščanskem. Na drugi strani pa smo lahko v manjšinskem tisku zasledili zahteve gradiščanskih Hrvatov po enakih pravicah kot jih imajo koroški Slovenci.

Nepoznavalcu razmer na Gradiščanskem se je zdelo tako pisanje najmanj neverjetno, če ga že ni označil za lažnjivega. Toda to pot temu ni bilo tako. Res je, da je avstrijski zvezni kancler Kreisky sprejel delegacijo socialističnih hrvaških županov in podžupanov. Res je tudi, da je predsednik te delegacije, deželnozborni poslanec Robak, izvoljen na listi SPÖ, izjavil, da imajo Hrvati v Avstriji v nasprotju z večino drugih evropskih manjšin vse pravice, ki si jih želijo in da sploh nimajo zanimanja za učenje srbohrvaškega jezika. Ker je nemški jezik sredstvo, s katerim lahko pridejo do socialnega napredka in enakosti. Na drugi strani pa je tudi res, da sta Hrvaško kulturno društvo na Dunaju in Zveza hrvaških akademikov (obe organizaciji sta blizu ÖVP) odločno odklonili in obsodili taka izvajanja poslanca Robaka in jasno poudarili, da določbe manjšinskega člena 7 v državni pogodbi veljajo tako za Slovence kot za Hrvate.

Pa vendar ni naš namen razmišljati, še manj pa soditi o tem, zakaj so Hrvati na Gradiščanskem razdvojeni in ali je tako prav ali ne.

Pojavlja se namreč povsem drugo vprašanje, na katerega so tisti Hrvati, ki zahte-

vajo svoje pravice in se ne pustijo asimilirati, že odgovorili. — Ali velja 7. člen tudi za gradiščanske Hrvate? Naš odgovor je jasen in ne more biti drugačen. Določila državne pogodbe veljajo za vse Hrvate in Slovence v Avstriji. Kaže pa, da si o tem še niso na jasnem pri naših sosedih. Nerazumljivo je namreč, da kancler Kreisky besede svojega partijskega tovariša Robaka, ki je gradiščanska izvedba koroškega „vindišarja“ dr. Valentina Einspielerja, jemlje kot edino „zveličavne“ in kot izraz volje vseh Hrvatov na Gradiščanskem. Morda nam bo bolj jasno, če pomenimo, da se ravna avstrijska manjšinska politika po takorekoč ustaljeni praksi, po načelu: „Deli in vladaj!“ To dejstvo nam je potrdila tudi politika Avstrije do koroških Slovencev. Tudi tu so našli kvečjemu 20 tistih, ki se imenujejo „Windische“ in ki govorijo jezik, ki po njihovem ni slovenski ampak mešanica slovenščine in nemščine. In prav ti imajo v manjšinski politiki ne prav tako vlogo kot koroški Slovenci, ampak mnogo večjo, še posebej, ker so se (so jih?) vključili v najmočnejšo nemškonacionalno organizacijo (zvezo organizacij) Heimatdienst. Na Gradiščanskem pa je podobno, le da Robakovi Hrvati niso vključeni v nemškonacionalno organizacijo heimatiensdienstovskega tipa, ampak za njimi stoji večinska in vladna socialistična stranka. V lastno skledo pa si ne morejo pljuvati, mar ne?

In kaj je rešitev tega problema? Ureditev manjšinskih vprašanj, pa naj si bodo vezana na slovensko ali hrvaško manjšino je nujno vezana na tolikokrat poudarjeno avstrijsko državno pogodbo. Le izpolnitev njenih določb bo Avstriji ohranila v zadnjem času že močno omajan ugled. Pod izpolnitvijo določb državne pogodbe pa ni razumeti le 7. člena, pa tudi ne izpolnitev le črke te listine. Nujno potrebno je namreč tudi ob manjšinskih vprašanjih upoštevati še druge člene, predvsem pa je treba državno pogodbo izpolniti po njenem duhu.

(Delo, 19. 11. 1972)

Tržaško posvetovanje za okroglo mizo o jugoslovanskem samoupravnem podjetju

Zavod za preučevanje in dokumentacijo o vzhodni Evropi v Trstu (ISDEE) je v preteklem tednu organizirala v Trstu posvetovanje na temo „Teorija jugoslovanskih samoupravnih podjetij in makroekonomske posledice“. Posvetovanje je bilo na mednarodni ravni, saj se ga je udeležilo več strokovnjakov iz raznih evropskih držav in tudi iz Amerike. Glavne referate, na katerih se je potem razvila razprava, so pripravili prof. Sergio Parrinello z univerze v Florenci, prof. Horvat z Inštituta za družbene in gospodarske vede v Beogradu ter prof. Aleksander Bajt z ljubljanske univerze. V razpravo so med drugimi posegli prof. Miovič s „Cornell University“ iz New Yorka, prof. Salvati (univerza v Modeni), prof. Boffito s turinske univerze ter profesorja Rocco in Novak z zagrebške univerze.

Prof. Parrinello je orisal model jugoslovanskega samoupravnega podjetja. Svoje zaključke je osnoval na raziskave, ki jih je izvedel za tržaški zavod ISDEE. Njegov model samoupravnega podjetja se oddaljuje od zaključkov, do katerih sta prišla Ward in Domar in ki jih je kasneje posplošil Horvat. V zvezi s tem je prof. Parrinello tudi kritiziral dosedanje neoklasično analitsko metodo za študij makroekonomskih značilnosti jugoslovanskega samoupravnega modela. V svojem posegu je prof. Horvat pojasnil nekatere aspekte teoretičnega modela samoupravnega podjetja, poleg tega pa je nakazal temeljne razlike med samoupravnim in kapitalističnim podjetjem.

Prof. Aleksander Bajt je poudaril, da bi danes že bilo mogoče izvesti empirično raziskavo na področju samoupravljanja, predvsem v težnji po preveritvi predlaganih samoupravnih modelov teoretičnega značaja. Pri tem je dodal, da je jugoslovanska služba za statistiko že posredovala vrsto podatkov. Bajt je nato govoril o vprašanju formiranja

cijah proti dvojezičnim tablam, razplamtel v Avstriji lahko v veliko notranje-politično krizo. Tako je avstrijski neonacizem zaenkrat brez širšega političnega zaledja. Ni pa zato za avstrijsko družbo nič manj nevaren. Dr. V. Inzko

mezd in dohodkov v samoupravnem in kapitalističnem podjetju. Pri tem je poudaril, da ne obstaja nobena bistvena razlika, oziroma, da so razlike le v stopnji. Končno pa je Bajt zastopal mnenje, da ni treba pripraviti različnih teorij, oziroma modelov za ponazoritev in študij podjetja kapitalističnega ali sovjetskega tipa, oziroma jugoslovanskega samoupravnega podjetja, ki se od kapitalističnih in sovjetskih razločuje zaradi različne delitve dohodka. Bajt predlaga, da bi upoštevali teorijo, ki bi jo lahko nazvali teorijo prevalečnih interesov.

V poglobljeno razpravo so med drugimi posegli prof. Boffito, ki je sprožil vprašanje o jugoslovanskem finančnem tržišču in o likvidnosti jugoslovanskih podjetij. Prof. Salvati pa je spregovoril o nekaterih funkcijah in vidikih v jugoslovanskem samoupravnem modelu.

Peron nastopa spravljivo

Bivši argentinski diktator Juan Domingo Peron se je vrnil po 17 letih v Argentino sporazumno z vojaško vlado, ki ji načeljuje general Lanusse. Nastanil se je v zasebni vili v četrti Vicente Lopez v Buenos Airesu. Pred vilo so mu Argentinci priredili hrupne manifestacije. Po treh dneh nekakšne karantene je prišlo do sestanka med njim in predstavniki skoraj 26 političnih strank in skupin. Pogovor je trajal kar 7 ur. Peron se je ob tej priložnosti pokazal izredno spravljivo ter naglasil, da je treba razmere „normalizirati“ sporazumno in pri tem premagati vse ideološke razlike. Na volitvah — novega predsednika naj bi volili marca 1973 — naj bi ne bilo nikakšnega spletkarjenja. Med strankami naj bi prišlo do sodelovanja, vendar naj vsaka izmed njih ohrani svojo neodvisnost. Peron hoče na predsedniških volitvah nastopiti kot kandidat. Doslej je razmeroma vse potekalo v precejšnjem redu in miru. Kaj v resnici misli vojaška vlada, je težko reči. Vsekakor je bilo ob Peronovem prihodu pripravljeno vse, da bi dogodki ne prehiteli oblasti. Buenos Aires je bil obkrojen s tanki, medtem ko je bilo na letališčih pokrajine Buenos Airesa zbranih

FRANCIJA NE BO PREGNALA ŠPANSKIH BASKOV

Francoski levičarski tisk je kritiziral ravnanje notranjega ministra Raymonda Marcellina, ki je začel preganjati španske Baske, ki so se zatekli v Francijo. Levičarski tisk je ministru očital, da ravna sporazumno s špansko vlado. Minister Marcellin je odgovoril, da v pogledu ravnanja z Baski, pribežniki iz Španije, ni nikakšnega sporazuma med francoskimi in španskimi oblastmi. V smislu ženevske konvencije je vsak politični pribežnik deležen zaščite, toda pod pogojem, da se ne udeležuje demonstracij proti javnemu redu v Franciji. Francosko ozemlje ne sme biti odskočna deska za vdiranje v Španijo. Francoski policiji očitajo, da je v zadnjih 3 do 4 letih izgnala iz pokrajine Pyrenees-Atlantiques povprečno 26 španskih Baskov, medtem ko je poprej doseglo število izgnancev 3 do 4. V Franciji živi danes okrog 150.000 Baskov, medtem ko se njihovo število v Španiji suče okrog 2,2 milijona. Španski Baski zahtevajo neodvisnost.

NEMŠKO SODIŠČE OBSODILO NACISTIČNEGA KRVNIKA

Sodišče v Memmingenu je obsodilo nedosmrtno ječo 73-letnega Antona Ganzabivšega esesovskega častnika, ker je med drugo svetovno vojno ubil sedem jetnikov v koncentracijskem taborišču v Ebenseeju. Nacistični krvnik je bil obsojen, ker je z lastnimi rokami ubil dva jetnika, svojim podrepnikom pa je ukazal, naj pet nesrečnežev obesijo. V začetku procesa je Ganz seveda izjavil, da je nedolžen.

Sodniki so ga pa oprostili obtožbe, da je skušal umoriti 15.000 ljudi. V tej zvezi je javni tožilec izjavil, da je Ganz zaprl vse jetnike v tunel, da bi jih ubil z dinamičnimi eksplozivnimi napravami. Ameriške čete približevale taborišču.

ZAROTA LINA PIAOJA JE STALA MNOGO TRPLJENJA

Agence France Presse poroča iz Tajpeha na Tajvanu (Formozi), da so po informacijah, ki so jih tam zbrali, kitajske oblasti sodile 37.000 kitajskim vojakom v času od septembra 1970 do začetka 1972, ko je Lin Piao pripravil zaroto proti Mao Cetungu. Na smrt naj bi bilo obsojenih 8 generalov, 60 višjih častnikov in 125 nižjih oficirjev. Na dosmrtno ječo naj bi bilo obsojenih 4000 nižjih častnikov in štirje višji oficirji.

NA SEVERNEM IRSKEM PRIHODNJE LETO PLEBISIT

Britanska vlada se je odločila, da se severnoirsko vprašanje reši z razpisom referendumu, ljudskega glasovanja. V zakonu „Irland Act“ iz leta 1949 je sicer rečeno, da se noben del Severne Irske ne sme ločiti od Velike Britanije brez pristanka parlamenta. Zdaj naj bi torej sami Irski odločili, ali naj ta dežela (Ulster), ki ji je bila priznana avtonomija, ko je pretežni del Irske bil vključen v novo irsko republiko, ostane tudi še naprej v sklopu Velike Britanije. Angleži so prepričani, da bo izid glasovanja ugoden za Veliko Britanijo, ker so protestanti na Severnem Irskem v veliki večini; teh je nekakaj milijon, katoličanov pa nekaj čez pol milijona. Le malo protestantov bi utegnulo glasovati za neodvisnost Severne Irske.

NAGRADA ZA EICHMANNOVO GLAVO

Iz Tel Aviva poročajo, da je bila v poletnem času izplačana nagrada 10.000 dolarjev (250.000 S), ki jo je izraelska vlada razpisala tistemu, ki bi dal zanesljive podatke o znanem nacistu Adolfu Eichmannu. Po 15 letih je nagrado prejel 70-letni odvetnik Jud Lotar Herman, ki zdaj živi v Argentini ter je slep. Herman je bil interniran v taborišču Dachau. Leta 1957 je državnemu tožilcu v Frankfurtu Fritzu Bauerju dejal, da ve, kod se giblje Eichmann, čigar sin se je zaljubil v njegovo hčerko. Bauer je to obvestilo sporočil izraelskim oblastem; toda te so najprej za zadevo niso zanimale, ker se popis osebe ni ujema s popisom, s kakršnim so one razpolagale. Pozneje so preiskavo obnovili ter so prišli na sled Adolfu Eichmannu, ki so ga ugrabili in prepeljali v Izrael.

Bevkova drama „Kajn“ v celovškem Mestnem gledališču

Igravska skupina Krščanske kulturne zveze pod vodstvom Petra Stickra bo v petek, 8. decembra t. l., nastopila v celovškem Mestnem gledališču z Bevkovo dramo „Kajn“.

Dejanje se godi na Goriškem v letu 1922, ko je zavladal fašizem. Otipljiva je pa sorodnost z razmerami pri nas za časa nacizma. Vzdušje na vasi je zastrupljeno z bojznijo in negotovostjo, s sumničanjem in ovaduštvom. V glavnem gre za nezanesljivost v tujini „prisluženega“ pankerta, ki se sprva naskrivaj, potem pa kar očitno brati s črnosrajčniki ter navsezadnje izda svoje in proda dom, pri tem pa se hinavsko izvija kakor Kajn, češ: „Mar sem jaz varuh svojega brata?“

Ob 30. obletnici izseljevanja koroških Slovencev je nedvomno dana aktualnost drame.

France Bevk, našemu ljudstvu najbolj znan po romanu „Kaplan Cedermač“, je spisal dramo „Kajn“ leta 1925. Sam pravi o njej, da ni nacionalistična drama v smislu patetičnega pretiravanja in nacionalnega hujskanja. „Fabula se je nekega dne na nejasen način prebudila v meni in okoli nje sem nanizal kos našega življenja. Oklepal sem se strogih dejstev, ogibal pretiravanja. Če pa ta kos našega

življenja zadene kogarkoli, da zaplanti, ni to pisateljeva zadeva, niti zadeva drame, je zadeva življenja, ki ga živimo.“

Kot že uvodoma povedano, opisuje drama „Kajn“ dogodke iz leta 1922. Pisatelj je skrbelo, če ni dejanje drame časovno še preblizu in preživno. Od tega je do naše letošnje uprizoritve minulo 50 let. Pa moramo ugotoviti, da je dejanje kljub polstoletni oddaljenosti tudi še danes zelo blizu in živo. Blizu in živo zato, ker se podobna dejanja vedno spet nekje godijo, ker skrivnost in sila hudobije ter slabosti podkupljivosti nikdar ne prenehajo, ampak se kakor kuga selijo iz kraja v kraj, iz ljudstva v ljudstvo.

Bevk „Kajna“ ni spisal kot nevtralen opazovalec, ampak „kot ena izmed stotisočerih prič, ki so sodoživljale opisano zlo“. Ko so že tedaj nekateri podvomili o verjetnosti tega, kar je napisal, je pisatelj takoj obžaloval, „da smo naredili pogrešek tisti, ki nismo zbrali nasilnih dejanj z dati, slikami in pričami in s tem potrdili vero v naše sedanje in bodoče literarno pričevanje. Kadar koli obstoje moje misli pred kaosom dogodkov, vidim, da je „Kajn“ komaj drobec tistega, kar se je godilo.“ LKH

zbor iz njegove kantate „Ustoličenje“, uglasbitev Cankarjeve „Zdaj je pomlad“, ter harmonizacijo pesmi Milke Hartmanove „Nedeljsko jutro“.

Po „Koroški budnici“ so Gallusovi pevci v besedi, deklamaciji in pesmi predstavili koroške doline, Rož, Podjuno, Ziljo. Maroltovo ziljsko „Sloves“, so zapela dekleta sama, fantje pa Kovačičevo priredbo „Skouz gmaj'co sem stopil“.

Kot solista sta nastopila Anica Weber ter Janez Kampuš, posamezne točke pa je zelo posrečeno napovedovala Andreja Zikulnig.

Po koncertu je sprejel Gallusove pevce predsednik občinske skupščine inž. Dušan Burnik na večerji v hotelu Evropa. Med sprejemom ter pri družabnem srečanju je vladalo zelo pristrčno ozračje in tako se je ob slovesu samo po sebi glasilo: **Še bomo prišli, pa tudi Vi še pridite!**

300-letnica Bojšoj-teatra

Preteklo je tristo let od ustanovitve prvega ruskega gledališča. Imelo je pomembno vlogo v razvoju ruske nacionalne kulture.

Prva gledališka predstava v Rusiji je bila 17. oktobra 1672 v letni rezidenci carja Aleksandra v vasi Preobraženskem v bližini Moskve. To predstavo je priredila majhna gledališka družina, ki se je obdržala štiri leta.

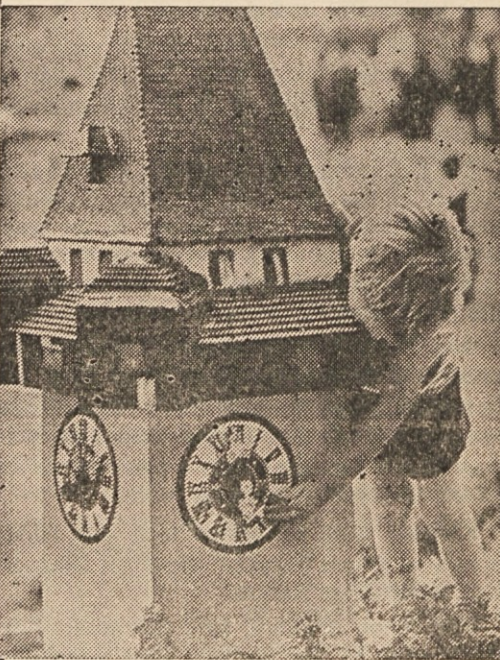
Prvo poklicno gledališče v Rusiji so ustanovili leta 1756 v Petrogradu. Vodil ga je dramski pisec Aleksander Sumarokov. Ob koncu 18. stoletja so se pojavile številne igralske skupine, v katerih so nastopali kmečki ljudje. Nekateri med njimi so bili zelo nadarjeni, kot na primer Mihail Ščepkin. Nastopal je tudi na deskah moskovskega malega teatra, ki je v prvi polovici 19. stoletja zbral okrog sebe velike umetnike. Na oder so postavili klasična dela ruske dramatike. Posebno obdobje v zgodovini ruskega gledališča je povezano z ustvarjalnostjo Aleksandra Ostrovskega. Njegova dela so omogočila nastanek obsežnega nacionalnega repertoarja.

Ob koncu 19. stoletja je nastopila pomembna prekretnica, ko sta Konstantin Stanislavski in Vladimir Nemirovič-Dančenko ustanovila moskovski akademski hudožestveni teater. To gledališče je doživelo umetniški razcvet v letih po nastopu sovjetske oblasti, „sistem“ Stanislavskega pa je postal vzor za razvoj dramaturgije v Sovjetski zvezi.

Minimundusov koledar 1973

Avstrijska družba „Rešite otroka“ (Rettet das Kind) je že drugič izdala Minimundusov koledar 1973. Le-tega je družba „Rešite otroka“ razposlala po pošti vsem prijateljem družbe, ustanovam, časopisom itd.

Cilji te družbe so ostali isti: Poleg naslovne (pogled na del Minimundusa) barvne strani je v koledarju še 12 krasnih barvnih slik najzanimivejših objektov Malega sveta ob Vrbskem jezeru. S temi slikami hoče Minimundus opozoriti ljudi na Malo mesto ob Vrbskem jezeru pri Celovcu, katerega je doslej videlo že nad dva milijona obiskovalcev z vseh strani

sveta. Minimundusov koledar 1973 ima tudi namen seznaniti ljudi z nalogami in dalekosežnimi cilji družbe „Rešite otroka“. Celotni čisti dohodek, ki ga prinese Minimundusova vstopnina, dobi družba „Rešite otroka“.

S tem koledarjem združuje Družba prošnjo na vsa dobra srca, da ji pomagajo! Položnice, ki so priložene vsakemu mesecu, dajejo priložnost, da, če že ne vsak mesec, vsaj včasih pošljete kak denarni dar humanitarni družbi „Rešite otroka“, ki skrbi zares za blaginjo ubogih otrok v Avstriji. Kadar slišite morda slučajno o kaki tragični otroški usodi, ali če se vam bi kdaj nasmehnila velika sreča, potem mislite na Družbo in na njene varovance, in ne nazadnje, spomnite se položnice v Minimundusovem koledarju!

B. L.

Uspelo gostovanje pevskega zbor „Jakoba Petelina-Gallusa“ v Celju

Na povabilo mešanega zbor „Franceta Prešerna“ v Celju je 11. nov. gostoval v Narodnem domu v Celju znani koroški mešani pevski zbor „Jakob Petelin-Gallus“. Ta prireditelj je pomenila vrnitev obiska celjskega zbor na Koroškem pred tremi leti, ko je „Gallus“ vodil sedaj že pokojni dr. France Cigan.

Gostje s Koroškega so bili deležni nadvse toplega sprejema. Ob prihodu v Celje jih je pozdravila godba, za koncert je prevzel pokroviteljstvo predsednik občinske skupščine Celje inž. Dušan Burnik.

V svojih pozdravnih besedah je inž. Burnik dejal, da ga posebno veseli, da so prišli Korošci v Celje kljub temu, da morajo doma nastajati resno preizkušnja glede samoočelnosti. V poslušalcih, ki so napolnili dvorano skoraj do zadnjega sedeža, naj vidijo

Korošci brate, ki čutijo ravno tako kot oni sami.

V imenu zbor „Jakoba Petelina-Gallusa“ se je zahvalil za lep sprejem predsednik zbor, ravnatelj Urhej Kassel, ki je v jedrnatih besedah orisal položaj na Koroškem in prav tako poudaril medsebojne vezi in bratstvo.

Zbor „Jakob Petelin-Gallus“ je pod vodstvom svojega dirigenta prof. Jožka Kovarčiča prišel s Kernjakovo „Gorjansko serenado“, „Dober večer Buah Vam daj“, ter se nato sprva poklonil Jakobu Gallusu, katerega ime nosi in pa ustanovitelju in prvemu dirigentu zbor, dr. Francetu Ciganu. Poleg znane Gallusove skladbe „Ecce, quomodo moritur iustus“ so zapeli še v dveh zborih njegov „Resonet in laudibus“.

Prerez skozi Ciganovo delo je obsegal

ZGODOVINA KOT ZNANOST:

Med stvarnostjo in romantiko

Slovensko zgodovinopisje se je razvilo razmeroma pozno. Njegovi začetki segajo v preteklo stoletje. Toda danes je doseglo že pomembne korake na poti pravilnega tolmačenja slovenske preteklosti.

Toda kljub temu, če so se druge panoge kot književnost, umetnost, politika idr. osvobodile psihološkega pritiska, ki ga je bahavo nemštvo z argumenti znanosti izvajalo na mlado slovensko ustvarjalnost in zavest, se zdi, da se zgodovinopisju to ni popolnoma posrečilo in da je preko mere sprejemalo izdelke dunajskega nemške, v tej zvezi slabo znanstvene šole.

Ob pomanjkanju strokovnih moči se slovensko zgodovinopisje ni moglo dovolj uspešno braniti pred zavajalnimi (ne)strokovnimi razlagami nemških zgodovinarjev in nemškega propagandnega stroja, ki je po nastopu meščansko nacionalnega liberalizma v monarhiji postal tudi nasilen. Ves nemškutarški stroj s heimatbundi, sudmarkami in vsem podobnim se je spraval na slovenske ljudi, jim zanihal narodnost, jih proglašal za zgodovinske hlapce in tlačane; temu primerno so tudi zgodovinarji storili vse, da bi svetu zakrili slovensko narodnost, slovenski mentaliteti pa dopovedali in znanstveno dokazali neko sramotno zgodovinsko tlačanstvo, majhnost, klečplaznost, grdo govorico in bogve kaj še.

Človek se danes vprašuje, kaj je vodilni razred nemške govorečega dela države tedaj privedlo do take prevzetnosti in nestrpnosti, ki je končno pripomogla tudi k razpadu stare monarhije?

Razglabljanje bi sodilo že v preteklost, ako ne bi ostanki romantičnih mitov o nemški veličini še danes strašili po Koroškem in še kje; ako ne bi avstrijska šola o Slovencih nič drugega ne učila kot v črno žoltih časih, ne da bi jih obravnavala kot narod; ako ne bi velik del ljubljanskih obdelovalcev slovenske zgodovine nekritično ne prevzemal nemških tolmačenj slovenskih zgodovinskih virov, ipd.

Ako pregleduje človek avstrijske in verjetno tudi nemške učbenike zgodovine, bo začuden, ko bo videl, da obstoj Slovencev nikjer ni zabeležen. Karantanijo in Panonijo sicer omenjajo, toda nič ni rečenega o tem, da sta bili slovenski kneževini, govorijo le o Slovanih ali kvečjemu o Alp-skih Slovanih, kakor da bi jim bilo nerodno priznati, da so bili Slovenci že tedaj izoblikovana narodnost z jezikom in zavestjo, medtem ko se nemštvo glede svojega nastanka na tisti čas in še dolgo potem ne more sklicevati, dasi si tedanje narode, Bavarce, Alemane, Sase, Burgunde, Franke, od katerih so nekateri danes Nemci. Če bi se npr. Burgundi danes še ohranili, bi gotovo ne dopustili, da bi si jim drugi prilastili njihovo zgodovino Nibelungov.

Toda jezikovno pojmovanje narodnosti in jezikovna zavest sta še mlada pojava. Zavest je bila poprej vezana na deželo. Tako so se čutili Kranjci, Štajerje, taki, ki so govorili slovensko ali nemško ali oboje in jezik ni bil nobeno vprašanje. Nekako do

prejšnjega stoletja. Brez podlage so pesniške predstave o tisočletni okupiranosti slovensstva. Slovenski in bavorski svet (kasneje nemški) se skozi zgodovino nista sovražila in napačne so predstave, kako so nemški vladarji naseljevali nemški živelj na slovenska tla, da bi slovensko mejo potisnili proti jugu. Bavarski oz. nemški živelj se je naseljeval na napol prazno, s Slovenci silno redko poseljeno ozemlje srednjega Podonavja in vzhodnih Alp iz razlogov boljega gospodarjenja. Velike plemiške družine pa so vladale v srednjem veku po različnih deželah brez ozira na narodnost. Habsburžani npr. poleg Avstrije tudi v Španiji in Holandiji, toda ne v eni ne v drugi teh dežel si zaradi tega ne tolmačijo svoje preteklosti kot podložnosti nemštvu.

Romantična misel o nemškem jeziku, o nemškem »narodu«, se začenja kakor pri vseh drugih v času renesanse in humanizma, se kasneje krepi ob umetniškem dvigu nemškega klasičnega in romantičnega slovstva, ob Goetheju ali ob Heineju, in drugih, ki so tako dovršeno izpopolnili nemški jezikovni izraz; navdušenju za nemštvo so pripomogli tudi skladatelji, zlasti Wagner s poveljevanjem germanstva. In končno tudi filozofi, med njimi eden najbolj blestečih mislecev, toda psihopatski, Nietzsche (o nadčloveku — Übermensch). Pangermanski duh je zajel tudi nemško govoreči del monarhije, ki se potem svojega večnarodnega poslanstva ni več zavedal. »Drang nach Osten« in »nach Adria« sta končno tako razgrela duhove, da je sanjštvo o velikem nemštvu doživelo v dveh vojnah svoj končni polom.

Slovenci, ki živijo ravno na poti med

nemškim prostorom in Jadranom so bili seveda najbolj napoti velikonemškim sanjaškim ciljem. Poleg tega pa imajo še staro narodno zgodovino. Imajo svojo narodnost že od vsega začetka, od panonskih in karantanskih časov. Cirilmetodijska kultura je doživela svoj vrhunec prav na slovenskih panonskih tleh že v devetem stoletju, ko se nemštvo jezikovno še nekaj stoletij ni izoblikovalo (prim. vsebinsko zvezo drugega brižinskega spomenika s Cirilovimi spisi, v knjigi prof. Grivca »Sv. Ciril in Metod«). Ker se zgodovine spremeniti ne da, jo poskušajo tisti, katerim smo Slovenci napoti, po svoje prikazovati. Ustvarjajo mite o tlačanstvu, hlapčevstvu in suženjstvu (dokler jim kdo verjame!), ker da Slovenci nismo imeli lastnega plemstva.

Pravzaprav zgodovina nekega naroda ni v njegovem plemstvu, slovenska zgodovina tudi ni bila. Tudi drugi narodi morejo svojemu plemstvu, zgodovinsko gledano, Francozi, Nemci, Rusi in drugi, pripisati predusem državnosti in ne narodnosti čut. Sicer pa je slovensko plemstvo s čutom navezanosti na svojo deželo vendarle obstajalo, najsi tudi mnogi pisatelji in pesniki vidijo neko posebno veličino edino v tlačanstvu. Čeprav so vladarji podeljevali plemiške naslove z nemškim imenom, zato še ne pomeni, da so bili dotični že nemškega porekla (so se pa tudi tuji prišleki pokrajnčili, pokorošili, itd., kot se tudi danes dogaja), obstajajo vendar tudi slovenska plemiška imena, ki pričajo, da se je številno slovensko plemstvo obdržalo od samega začetka. (Celjski, Windischgrätz, Zembler, Pregel, Kolovrat, itd.).

(Dalje prihodnjič)

Pisma bralcev:

WINDISCHE — SCHWEBENDE NATION?

Die vor kurzem ausgestrahlte Fernsehdiskussion über den Ortstafelstreit in Kärnten war ein gelungenes Porträt der Unterkärntner im besonderen. Es gab eine ganze Reihe von windischen Bürgermeister, welche sehr eindrucksvoll der deutschen Sprache ihren slowenischen Akzent gaben und welche sich mit der ihnen eigenen Sprache als Deutsche bekannten.

Es gab sogar einen Bürgermeister, welcher sagte, daß er sich nicht schäme, als Slowene von Hitler ausgesiedelt worden zu sein und sich trotzdem heute zum Deutschtum bekenne. Wohl war ihm bei dieser Feststellung sichtlich nicht. Auch die übrigen windischen Deutschtumbekennner waren etwas verklemmt und gehemmt.

Ein windischer Führer sprach von einer schwebenden Nationalität, welche sich in etwa zwischen Slowenisch und Deutsch befände.

Die Behauptung, daß es eine schwebende Nation in Kärnten gibt, ist eine Konstruktion, welche eine Einmaligkeit in der westlichen Welt darstellt und sicherlich sich auch sonst nirgends auf der Welt ein zweites mal findet.

Auch wird es wohl kaum irgendwo auf unserer Erde einen Angehörigen einer Nation geben, welcher sich frei — logisch und fundiert — zu jener Nation bekennen würde, welche ihn persönlich wegen seiner anderen Nationalität verfolgt hatte.

Konkret also bekennen sich die Windischen zu einem Paradox, einer Art Deutschtum, slawischer Nation.

Wie schon erwähnt, sind solcherart Konstruktionen in der übrigen Welt unbekannt und daher nicht vorhanden. Es gibt ganz einfach verschiedene ethnische Gruppen und keine schwebende Zwischengruppen. Das Bekenntnis zu einer Nation ist daher anderswo ganz einfach und klar und nie kompliziert und paradox.

Das geliebte Bekenntnisrecht würde klarer werden, wenn man die sogenannten Deklarierungen von Professoren in Bezug auf die windische Sprache einer Wahrheitsprüfung unterziehen würde. Wer lügt? Wer spricht die Wahrheit? Die Windischen und Deutschen oder die Professoren und Slowenen?

Auch das geliebte Zitat der Föderalistischen Union Europäischer Volksgruppen (FUEV) Kapitel 1, Art. 5, wonach die Zugehörigkeit zu einer Volksgruppe weder bestritten noch nachgeprüft werden darf, wäre dem Sinne der Wahrheit nach zu untersuchen. Es konnte kaum der Sinn dieser Bestimmung sein, daß sich Minderheiten gegen sich selbst bekennen sollen, oder können. Eine solche Auslegung ist jedenfalls negativ, konstruiert und ein Widerspruch im Sinne einer Minderheit.

Abgesehen von der Unmöglichkeit einer solchen Auslegungsabsicht der FUEV ist der Geist dieser Föderation in den Hauptgrundsätzen eines Volksgruppenrechtes in den Punkten 1 bis 12 klar zum Ausdruck gebracht. Die Wahrheit über das Bekenntnisrecht ist in den Statuten der FUEV anders ausgedrückt als in der Auslegung der Windischen.

Ich glaube, daß wir uns alle bewußt werden sollten, daß wir der Wahrheit nicht entfliehen können. Wahrheit ist ein Gesetz, welchem sich jeder Mensch, jede Gruppe von Menschen und jedes Volk unterwerfen muß. Einmal wird jeder Mensch persönlich mit der Wahrheit konfrontiert. Auch Völker und Nationen! Die Geschichte der Menschheit beweist es und nicht zuletzt unsere eigene mitteleuropäische Geschichte.

Wages Empfinden, wunschvolles Wollen und Emotionen sind nicht Grundlagen für ein Bekenntnis, für ein wahres Bekenntnis, für irgendeine Erkenntnis! Auch eine Gruppe von Menschen, ein Volk und eine Nation können solchem Irrtum verfallen. Wir alle wissen seit spätestens nach dem zweiten Weltkrieg, daß Volksstimme nicht Gottesstimme ist.

Es wäre gut zu untersuchen, welcher Stimme das schwebende Volkstum der Windischen gefolgt ist.

Dr. Maria Rebernig

Razstava „Mladinska knjiga“: Spoznavanje med narodi treh sosednih regionov

V ponedeljek so v veliki dvorani Mladinskega doma (Haus der Jugend), Kumpfgasse v Celovcu, odprli mednarodno razstavo „Mladinske knjige“, pri kateri sodelujejo tri sosedne dežele: Furlanija-Juljska krajina, Koroška in Slovenija.

Razstavo prirejajo: kulturni referat mesta Celovca, mestni knjižnici iz Gorice (Italija) in Nove Gorice (Slovenija) in knjižnica Delavske zbornice v Celovcu.

Ob otvoritvi je direktor knjižnice Delavske zbornice v Celovcu dr. Roßmann pozdravil vidne osebnosti, med njimi asessorja za kulturo mesta Gorice Moiseja, direktorja državne knjižnice v Gorici dr. Manzinija, jugoslovanskega konzula Branka Čopa, knjižničarja Nove Gorice Marjana Breclja, celovškega podžupana dr. Romaucha, ter seveda zastopnike tiska in ostalo občinstvo.

Podžupan dr. Romauch, ki je odprl razstavo namesto odsotnega celovškega župana, je v svojem otvoritvenem govoru dejal, da je namen te razstave spremeniti mentaliteto našega ljudstva, ki naj bi ne gledalo samo televizijskega ekrana, marveč da so tu še knjige, ki imajo še zmerom največjo vzgojno in izobraževalno moč.

Asesor za kulturo mesta Gorice Moise je najprej prinesel pozdrave goriškega župana, nato pa je opozoril na živahno sodelovanje med Celovcem in Gorico, ki naj bi se v prihodnosti še poglobilo in razširilo.

V imenu goriške knjižnice Franceta Bevka iz Nove Gorice, je Marjan Breclj rekel tole:

»Leto 1972, ki ga je določilo UNESCO za leto knjige, še posebej mladinske, se izteka. Naše tri pokrajine so še ravno zadnji čas ujele to priložnost, da lahko skupno nastopijo z razstavo literature, v katero vsak narod polaga najboljše, kar premore. Zakaj vsi se zavedamo, da še najboljše, ki ga daš otrokom in mladini, ni nikoli dovolj dobro. Ta neprenehna skrb za mladi rod se, vsi menda to vidimo, tudi odlično odraža na teh razstavljenih knjigah. Saj so nekatere pravi biseri, tako po vsebinski kot jezikovni plati. Utegne pa biti ta razstava celo opomin, nekatere njene izdaje morda to tudi kažejo, da včasih prevlada knjigotrška, se pravi, ekonomska osnova, čemur bi se morala vsaka resnična skrb za mladinsko literaturo in knjigo še posebej že a priori odreči. Razstava seveda ni po-

Organizacijski tečaj Krščanske kulturne zveze in Katoliške mladine v Tinjah, 26. novembra 1972

V nedeljo sta vabili Krščanska kulturna zveza in Katoliška mladina v Dom prosvete v Tinjah vse tiste, ki se kakorkoli udeležujejo na kulturno-prosvetnem polju na tako imenovani organizacijski tečaj. Ta tečaj sta priredila letos že drugič in ima namen, seznaniti kulturne delavce s splošnimi problemi organizacije in organiziranja, da se pa tudi nakažejo posebni problemi naših organizacij ter nasploh vsa dejstva, s katerimi se sooča vsak kulturni delavec.

Za tako kratko namenjeno trajanje takega organizacijskega tečaja široko — skoraj preširoko — paleto vidikov in predavanj je poskrbel organizator. Njegovemu povabilu se je odzvalo lepo število društvnikov iz mnogih društev.

Kot prvi je predaval Ivan Matko, kaplan iz Sel, o poslovanju v organizaciji. V svojem referatu je seznanil sprva udeležence tečaja z najvažnejšimi načelnimi določbami o organizaciji, ki jih predpisuje avstrijski zakonik, s pravili ter poslovníkom, ki ga skoraj nobeno društvo nima, ki pa je kljub temu temeljne važnosti in nepogrešljiv priročnik za vsako organizacijsko delo. Nadalje je obravnaval vsakdanja vprašanja poslovanja odbora ter podal marsikatero nove poglede za koroške slovenske organizacije, ki so sicer same po sebi razumljive, a se v teh iz različnih vzrokov ne prakticirajo, tako na primer „manjšinska izjava“ v odboru.

Naslednji predavatelj, tajnik Krščanske kulturne zveze, Nužej Tolmajer je s temo „KAKO NAJ ORGANIZIRAMO NAŠE PRIREDITVE“ v kratkem referatu podal ko-

polna, je le izbor. Vsi trije udeleženci močno obžalujemo, da nismo mogli prikazati tudi mladinskega revialnega tiska, ki je včasih še bolj kot knjiga merilo in kompas stanja mladinske literature. Obetamo si kaj takega za eno izmed prihodnjih prilik.

Posebne pomena mišlim, da je tu na tej razstavi tudi prisotnost ne le knjig v treh izvornih jezikih naših narodov: avstrijskega, italijanskega in slovenskega, temveč tudi prikaz prevodov iz enega v druga dva jezika in obratno. To je v bistvu tista vez, ki je omogočila tudi današnjo razstavo. Spoznavanje s pomočjo knjig je menda eno izmed najosnovnejših sredstev za doseg spoznavanja med narodi, še več, za doseg spoštovanja in cenitev ustvarjalnosti in posebnosti vsakega naroda.

Naj bi torej ta razstava pomenila krepek korak naprej tudi v tej smeri!

Po teh govorih so si gostje in ostalo občinstvo ogledali razstavo, ki je razdeljena na tri dele: slovenski, avstrijski in italijanski. Prvi je oddelek slovenske knjige, ki prikazuje sto slovenskih knjig mladinskega slovstva od klasičnih pa do najnovejših del. Tako so tu na primer Ivan Cankar, Oton Župančič, Kristina Brenkova, Pahor, Jože Šmit, Cerkovnik, Krakar, Gruden, Janez Bitenc, Fran Levstik, Josip Vandot, Juš Kozak, Pavle Zidar, France Bevk, Ela Peroci, Tone Seliškar in drugi. Dalje je na razstavi po deset mladinskih prevodov v slovenščino iz nemščine in italijanščine.

Sledi avstrijski del, prav tako s sto originalnimi avstrijskimi knjigami, ter po deset prevodov iz slovenščine in italijanščine. Med avstrijskimi avtorji naj navedem nekaj imen: Elly Demmer, Trude Volk, Richard Baumberger, Mira Lobe, Eleonore Berger, Auguste Lechner itd.

Tretji del pa prikazuje italijansko mladinsko literaturo ter po deset prevodov iz slovenščine in nemščine.

OB NATANČNEM PREGLEDU MLADINSKE KNJIŽEVNOSTI TREH OBMEJNIH REGIONOV PA SEM PRIŠEL DO SPOZNAVANJA, DA SO SLOVENSKE MLADINSKE KNJIGE LIKOVNO NAJLEPŠE OPREMLJENE, SO SICER DROBNEJŠE KOT AVSTRIJSKE IN ITALIJANSKE, ZATO PA SO PO UMETNIŠKI PLATI NA VIŠJI KVALITATIVNI RAVNI.

Razstava „Mladinske knjige“ v Mladinskem domu je odprta od torika, 28. novembra, do nedelje, 3. decembra 1972, in sicer jo lahko obiščete od torika do petka popoldne od 10. do 13. ure, popoldne pa od 15. do 18. ure; v soboto in nedeljo pa je odprta od 10. do 13. ure.

Vstopnine ni!

B. L.

ristne namige iz svoje dolgoletne izkušnje kot organizator. Iz svojega vidika je predočil udeležencem sistem organiziranja neke prireditve v štirih stopnjah:

1. delitev dela ter izbira sodelavcev,
2. vodstvo in ukazovanje,
3. koordinacija dela,
4. kontrola.

Izredno važnost je dal v svojem referatu tudi delitvi dela pri organiziranju. Ne glede na to, da taka delitev dela predstavlja nujnost za vsako organiziranje, postane tak delavec, ki vse le zrežira sam, kmalu izčrpan in razočaran ter potem pusti delo. Kot velikana pri organiziranju je navedel tistega, ki svoje moči in sposobnosti množi v zmožnih sodelavcih, ki si jih je v ta namen pridobil.

Prav tako je vsakemu društvu potreben letni koledar prireditev, ki ga je treba uskladiti s sosednjimi društvi ter centralo.

Kot tretji govornik je predsednik Krščanske kulturne zveze, župnik Lovro Kaselj seznanil udeležence s pogoji za dobrega govornika. Navedel je prilike, ki morejo zahtevati od vsakogar izmed nas, da se — hote ali ne hote — mora oglašiti k besedi. Skiciral je način nastopa, držo, obleko, gestikulacijo in mimiko govornika, njegov glas, tempo in seveda sestavo govora.

Na podlagi tega predavanja bo Katoliška mladina razpisala poseben govorniški natečaj, ki bo marca naslednjega leta v Tinjah. Interesenti ste že zdaj vabljani. sf

Naše prireditve

Slovensko prosvetno društvo „Danica“ v Št. Vidu v Podjuni vabi na

LITERARNI POPOLDAN

ob priliki predaje slovenske potujoče knjižnice, ki bo v nedeljo, 3. decembra 1972, ob 14.30 pri Wuteju v Št. Primožu.

Nastopili bodo: dr. Pavle Zablatic: Slovenska beseda v knjigi. — Anita Hudl: Literarni utrinki iz knjig potujoče knjižnice. — Stane Wakounig bo recitiral iz svojih del.

Prisrčno vabljeni!

O d b o

Katoliško prosvetno društvo v Šmihelu pri Pilberku vabi na opereto

MIKLAVŽ PRIHAJA

ki bo v nedeljo, 3. decembra 1972, ob 14.30 v Farni dvorani v Šmihelu.

Gostuje KPD iz Globasnice.

Otroci in odrasli prisrčno vabljeni!

Katoliško prosvetno društvo v Globasnici vabi na opereto

MIKLAVŽ PRIHAJA

ki bo v nedeljo, 3. decembra 1972, ob 19.30 pri Šoštarju v Globasnici.

Starši in otroci prisrčno vabljeni!

Slovensko prosvetno društvo „Bilka“ v Bilčovsu vabi na

KULTURNO PRIREDITEV

ki bo v nedeljo, 3. decembra 1972, ob 19.30 pri Miklavžu v Bilčovsu.

Gostujejo: Ženski pevski zbor, recitatorji ter besedni ustvarjalci Kulturno-umetniškega kluba z Jesenic.

Ljubitelji slovenske pesmi in besede bimo, da se prireditve udeležijo v čim večjem številu.

O d b o

Višji tehnični zvezni učni zavod v Celovcu

Pred petnajstimi leti je imel Višji tehnični zvezni učni zavod samo dve splošni elektro tehnični delavnici. Zaradi hitrega tehničnega razvoja in zaradi zmerom večjega števila učencev so morali elektrotehnični delavnici specializirati in povečati. To se je zgodilo pred tremi leti, na željo gospodarskih krogov, da so poleg tradicionalnega strojnega in elektrotehničnega oddelka ustanovili na zavodu še višji oddelek za elektrotehnična poročila in elektroniko. Za ta dva oddelka je potrebno poleg teorije tudi praktično znanje. Za le-to pa so potrebni aparati in naprave, ki dandanes mnogo stanejo. Finančna sredstva, ki jih daje šoli država, še zdaleka ne zadostujejo za nabavo letnih. Zaradi tega si je zavod pomagal na ta način, da se je obrnil na industrijske in gospodarske ustanove, ki so pokazale razumevanje in dale šoli okoli 200.000 šilingov, da si je lahko potem nabavila prepotrebna učna sredstva.

Verjetno je bil to tudi razlog, da je direktor šole dipl. inž. Eßmann v četrtek 23. novembra, na posebni tiskovni konferenci izrazil zahvalo navzočim predstavnikom zbornic in gospodarstva za izkazano pomoč, kajti le dobra izobrazba na Višjem tehničnem zveznem učnem zavodu služi hkrati tudi domačemu gospodarstvu. V nadaljnjih izvajanjih je direktor dipl. inž. Eßmann govoril o težavah, ki jih mora premagovati zavod zaradi pomanjkanja učnih prostorov. Šolsko poslopje pa, ki je bilo zgrajeno po vojni le za 450 učencev, jih mora vzeti danes pod streho skoraj še enkrat toliko — 850.

Nova šola za 1500 učencev pa je šele v načrtu, ki ga ne bo mogoče realizirati pred letom 1975. Za zavod je to velika izguba, saj mora tako vsako leto mnogo prosilcev odsloviti. Na ta način so morali letos sporočiti 150 prosilcem, da jih ne morejo sprejeti, zaradi pomanjkanja učnih sob. Nato je vodja delavnic za elektrotehniko inž. Hans Schöffneger na filmskem platnu pokazal tiste aparate, ki si jih je šola lahko nabavila s pomočjo subvencij industrije in gospodarstva. Tu gre posebno za subvencije in darila tehle ustanov in podjetij: Zbornica za trgovino in gospodarstvo, Mestna podjetja iz Celovca, Avstrijske dravske elektrarne v Celovcu, Zbornica za delavce in namučence, podjetja Philips, Siemens, Rhode & Schwarz, Jungfer in Elin, dalje tovarne vlaknatih plošč Funder in Leitgeb, Zveza absolventov in Društvo staršev Višjega tehničnega zveznega učnega zavoda v Celovcu.

B. L.

HELMUT SCHARF:

Bekennnis zu den Schwächeren

V časopisu „Kleine Zeitung“ (22. novembra 1972) je znani pisatelj in prijatelj koroških Slovencev Helmut Scharf objavil sijajen članek pod naslovom „Bekennnis zu den Schwachen“. Zaradi objektivnosti in kolosalne aktualnosti, iz katerega izžareva velika ljubezen do človeka, zlasti še do ponižanega in razžaljenega, v našem primeru zlasti do koroškega slovenskega življa, priobčujemo avtorjeve misli v celoti tudi v Našem tedniku. Hvala Bogu, da imamo med sodeljanci nemškega jezika na Koroškem toliko prijateljev, če pa so med njimi tudi duhovni ustvarjalci, da to koroškemu problemu še večjo težo. (Op. ured.)

Die Diskussion um das Kärntner Problem Nr. 1, das zweifellos nur als Störungsfaktor innerhalb positiver Entwicklungen die Beachtung verdient, die man ihm hierzulande zollt — diese Diskussion hat Fragen aufgeworfen, die nicht im Rahmen von Massenversammlungen einigermaßen befriedigend geklärt werden können. Im folgenden versuche ich, auf einige Argumente einzugehen, die in dem jüngsten Informationsgespräch mit Minister Dr. Kirchschläger von sozialistischen Lehrern aufgeworfen wurden und die neben den erfreulich maßvollen Beantwortungen durch den Außenminister, der — meiner Meinung nach — leider nicht in allen Punkten zu Wort gekommen ist, noch eine andere Betrachtungsweise zulassen. Vielleicht kann dadurch ein bescheidener Beitrag zu späteren Auseinandersetzungen über stereotyp auftretende Meinungen geleistet werden.

Eine dieser Meinungen ist die etwas scheinheilig anmutende Erklärung, daß die Tafeln grundsätzlich zu bejahen seien, der Minderheit grundsätzlich ihre Rechte zuerkannt werden sollten, aber die Art, wie das Gesetz zustande gekommen sei, verurteilt werden müßte. Dies läuft doch wohl auf hinaus, daß man einem Verwundeten, an dem bisher ein Dutzend Passanten vorbeigelaufen oder -gefahren sind, nicht die Erste Hilfe leisten dürfe, ehe man den Rat eben jener einholt, die sich bisher um ihn nicht gekümmert haben, oder ehe man den in Agonie liegenden Schwerverletzten selbst befragt.

In immer stärkerem Maße erweist sich die Überlegung der Regierungspartei als richtig, daß eine Befragung der breiten Öffentlichkeit, der Parteien und Vereine zu Diskussionen und Querschnitten geführt hätte, welche die endlich unaufschiebbar gewordene Regelung nur wieder hinausgezögert hätten, bis der Patient schließlich daran verblutet wäre. Der Vergleich ist keineswegs zu weit hergeholt. Die Erfüllung des Staatsvertrages war, wie wir immer wieder hören, aber offenbar nicht hören wollen, notwendig. Das Gesetz war ein Notverband, und nun erst läßt sich über einzelnes reden. Im übrigen stimmt es nicht, daß die Öffentlichkeit der Angelegenheit unvorbereitet gegenüberstand. Mindestens seit den Aktionen einiger junger Slowenen ist das Problem Diskussionsstoff der Zeitungen; wiederholt sind gerade in der „Kleinen Zeitung“ Experten wie Dr. Vospornik, Dr. Inzko und Dr. Einspieler zu Worte gekommen. Wer informiert sein wollte, fand dazu ausreichend Gelegenheit, wer an dem Fall nicht interessiert war, sah weg.

Die Frage selbst aber ist viel älter als der Staatsvertrag. Es gibt seit langem Untersuchungsergebnisse, Grundlagen und Definitionen, die als Ausgangspunkt für Verhandlungen und Maßnahmen angesehen werden können. Durch ihre Heranziehung könnte man vermeiden, daß die Diskussionen jedesmal wieder bei Adam und Eva beginnen. Einer jener umstrittenen Punkte ist die leidige Frage:

WINDISCH ODER SLOWENISCH?

Auch hier fehlt es nicht an einschlägiger Literatur. Wissenschaftler, Politiker, Publizisten haben sich auf ethnischer, staatsrechtlicher oder humanitärer Basis damit auseinandergesetzt. Auch Josef Friedrich Perkonig tat dies auf seine Weise. „Ich halte es für einen verhängnisvollen Fehler“, schrieb der Dichter 1942, „daß aus

Gründen einer politischen Zweckmäßigkeit das slowenische Volkstum unserer Kärntner Slowenen geleugnet oder nicht anerkannt wurde... Es ist notwendig, daß wir uns in diesem Falle von der bisherigen Gepflogenheit, die zwischen den eigentlichen Slowenen in Krain und unseren Kärntner Slowenen einen Unterschied zu machen geneigt ist, entfernen, weil hier nicht die deutsche, sondern die slowenische Auffassung maßgebend ist...“ (Ausgew. Werke, Bd. 6, S. 336/37).

Als Standpunkt eines Mannes, der ihn nicht der Opportunität halber, sondern — im Gegenteil — unter schwerstem persönlichem Risiko, nämlich gegenüber dem ehemaligen Gauleiter Rainer, vertrat, müßte diese Auffassung wohl auch für jeden von uns akzeptabel sein: eines Mannes überdies, der selbst aus dem Grenzgebiet stammte, die Verhältnisse genau gekannt hat, der an Abwehrkampf und Volksabstimmung nicht unwesentlich beteiligt und dessen Patriotismus über jenen Zweifel erhaben war. Hier hat sich ein Humanist von schweren persönlichen Erlebnissen befreit, der ein Leben lang um den Begriff der Grenze gerungen hat und für den Kärn-

Das neue Schlagwort

Seit den ersten Polemiken über die Aktionen in Südkärnten mimen wir „Uranngst“. Wie jedes Schlagwort ist auch dieses in kurzer Zeit Allgemeingut geworden, umso eher, als es etwas prompthaft klingt. Hand aufs Herz: Haben wir diese Angst nicht durch 50 Jahre wehleidig gehätschelt, geschürt und einander suggeriert? Was für ein Widersinn, Angst zu haben vor einem Staat, der vor mehr als 50 Jahren Anspruch auf einen immerhin von Splintern seines Volkes besiedelten Landesteil erhoben, seither aber unsere Grenzen respektiert hat, wogegen wir furchtlos und vorurteilsfrei einem Volk gegenüberstehen, das sich vor kaum mehr als 30 Jahren ohne einen rechtlichen Vorwand fast ganz Europa unterworfen hat! Vergessen wir nicht: der Annexions Österreichs durch Hitler-Deutschland folgte 1941 auch die Besetzung Jugoslawiens, an der — wenn auch gezwungenermaßen (Soldaten sind immer gezwungen) — auch Österreicher beteiligt waren. Auch unsere südlichen Nachbarn haben damals ihren November 1918 und, als der letzte deutsche Soldat das Land verließ, ihren 10. Oktober 1920 erlebt. Von „Uranngst“ zu sprechen, steht am wenigsten jenen an, die sich mit dem Geist von 1938 bis 1945 identifiziert haben, und wenn wir zum Großteil mit Recht den Pauschalvorwurf des Chauvinismus und Nazismus zurückweisen, so müssen wir uns doch hüten vor einer Mentalität, die einst den besten Nährboden für nazistisches Gedankengut abgegeben hat und auch heute wieder undemokratischen und anti-österreichischen Kräften Vorschub leisten könnte.

MINDERHEITENFESTSTELLUNG — EIN BUMERANG

Spricht gegen das Phantom der Uranngst neben der Erfahrung die Vorurteilslosigkeit und Ehrlichkeit der Gesinnung, so spricht gegen die Forderung nach einer Minderheitenfeststellung auch die Vernunft. Schweigen wir davon, daß der Triumph über das Zurückgehen des slowenischen

PRI NAS NA KOROŠKEM

ŠMIHEL

V Šmihelu, kjer prvi pesem, „da kajžico imam“, smo imeli do letos staro huto bivšo Šercarjevo kovačnico. V vigradi so se pojavili štirje možje, med njimi menda Rutar iz Dobrle vasi. Hodila je okrog tudi komisija, ki si je ogledovala ne le hišo, kjer ima Kušej trgovino, temveč tudi cesto. Brez posebnega hrupa so odvažali odpadke podrtije, kopali temelje, zidarji, tesarji, krovci in pleskarji so morali kar pohiteti, da so izgotovili načrt. Povečala se ni samo Kušejeva trgovina, temveč nastala je tudi lepa stavba, ki je podobna bolj bungalovu kot običajni garaži, ki bi gotovo kazila sliko sredi vasi. Kjer je stala stara kovačnica, pa je nastal asfaltrani parkirni prostor pa še občinska cesta na Bistrico je dobila v okviru tega načrta pravilno vpeljavo (Einmündung) v Pliberško oz. Labotsko cesto. Tudi ljudsko šolo smo povečali in olepšali. Sedaj imamo moderno šolo, kurimo kar z električnim tokom.

Tovarna za filterje (tesnilka) Knecht dobro uspeva, dobila je četrti blok in zaposluje nad 200 ljudi.

Krivograd gradi sodobno trgovino. Prijazno mu, da je Krivograd eden od tistih trgovcev, ki ima slovenski napis „Trgovina“

in tudi hvala vsem onim, ki mu tega napisa niso uničili.

Sveda ima Šmihel pravico do dvojezične table, saj ima še dve iz prednacistične dobe. Dostikrat so lopovi že poškodovali cestne table in jih ukradli. Vendar eno imamo zopet in jo čuvamo. Če nam jo kljub temu odnesejo — pa naredimo svojo. Tako smo napravili to tudi na dan 26. oktobra — napisali smo samo „Šmihel“, to za sprejem ovenčanega avtomobila, v katerem je prišel Franc Rutar po svojo nevesto v Šmihel, po Elfrido, hčerko Šercerjeve Juste. Sedaj smo šele prav razumeli, kaj se godi, kdo gradi v Šmihelu. Napravili smo pred obnovljeno hišo dvojezični pozdrav. „OBILO SREČE V NOVEM STANU — VIEL GLÜCK DEM BRAUTPAAR“. Ga. Pašnikova je deklamirala posebno lepo o cveticah kot simbolu zakonskega življenja. Po običajnem šranganju so se odpeljali potem v Dobrlo vas k poroki. Šmihelčani želimo novoporočeni- ma obilo blagoslova.

Poročila se je tudi Šercerjeva natakarcica Micka. Odpeljal jo je Jože Plešovnik na nov dom v Podjunsko vas. Poroka pa je bila v Globasnici. Tudi njima želimo zakonsko srečo.

ten mehr war als das „Landle“ des Volksliedes: eine geistige Realität nämlich, zu deren Erweiterung und Artikulation er unentwegt beigetragen hat.

Wissen die Tafelstürmer und deren Gefolgsleute um diesen geistigen Raum Kärnten, dem eine viel höhere Funktion zukommt, als ein liedseliges Ferienparadies zu sein? „Ein Prüfstein der abendländischen Völker, eine Zelle der europäischen Zukunft... ein Sinnbild Europas“, ist für den Dichter Otto M. Polley dieses Land, und „Kärnten sein“, sagt er, „heißt Europäer sein, heißt, das fremde Volkstum achten, heißt, über dem eigenen Volkstum etwas Höheres erkennen...“

Wer von den „heimatretuen“ agierenden und applaudierenden Demonstranten kennt auch nur die Namen jener Kärntner, die zu Ansehen und Ruhm des Landes beigetragen, sein seelisches Klima geschaffen und sein Gesicht geprägt haben?

Es gibt Erscheinungen im Lande, die weit gefährlicher sind als die durch Vertrag gebundene Nachbar im Süden: die Sorglosigkeit, mit der bei uns die Landschaft dem Zweckdenken geopfert wird, das Desinteresse der Jugend an kulturellen Erscheinungen (eine Kärntner Zeitung veröffentlichte kürzlich das erschütternde Ergebnis einer Rundfrage anlässlich der österreichischen Buchwoche), das Überhandnehmen der Sport- und Fernsehkultur. Daß dieses Land von Geist und Ungeist der Zeit, von Geschäftemachern unterwandert, von Reichen aufgekauft wird, scheint niemanden zu stören. Ein Land kann stillschweigend ausgelöscht werden, ohne Boden einzubüßen, es kann — zuletzt auch wirtschaftlich — das Erbe der Väter verspielen, wenn innerhalb seiner Grenzen Gesetz, Freiheit und Menschlichkeit nicht mehr geachtet werden.

Bevölkerungsanteiles ein beschämendes Zeugnis für uns wäre: die Dokumentierung der Tatsache nämlich, daß der Minderheit in unserem Lande keine Chance zur Entfaltung eines kräftigen Selbstbewußtseins gegeben war. Aber muß es mit Sicherheit ein Triumph werden? Wie, wenn nach allem, was geschehen ist, eine solche Feststellung unfunktioniert würde zu einer Abstimmung über das Ortstafelgesetz schlechthin?

Was hindert die Befürworter der zweisprachigen Aufschriften und alle, die für eine möglichst großzügige Minderheitenpolitik eintreten, sich in der geheimen Abstimmung als Slowenen zu deklarieren, auch wenn sie es nicht sind? Mich selbst würde nichts daran hindern, obwohl ich kein Wort Slowenisch spreche. Wenn nur genug Abstimmungsberechtigte dies aus Solidaritätsgründen tun — und die Propaganda könnte sich dieses Mittels bedienen —, so hätten die Vertreter der Minderheitenfeststellung genau das Gegenteil von dem erreicht, was sie wollen: eine Zahl, in der auch Sympathisanten der slowenischen Volksgruppe inbegriffen sind, die aber offiziell und wahrscheinlich auf lange hinaus als deren Status angesehen werden müßte. Ist es da nicht besser, wir lassen es bei großzügigen Schätzungen bewenden?

Ich weiß, daß man sich durch Äußerungen solcher Art nicht beliebt macht, doch der sie hier ausspricht, ist parteilich nicht gebunden, er bekleidet keinerlei Funktion, er hat keinen „Sessel“ zu verteidigen und nichts zu gewinnen. Er hat das Beschmiern der Ortstafeln durch slowenische Jugendliche verurteilt („Kleine Zeitung“ vom 10. April 1971), und das gibt ihm das Recht, auch zu Aktionen deutschnationaler Kreise ein klares Nein zu sagen. Er war zugleich aber auch der erste und — seines Wissens — einzige im Lande, der im Jahre 1946 gegen die damals so opportune Verunglimpfung des Deutschtums aufgetreten ist, nämlich mit seinem Artikel „War Goethe ein Piefke?“ in einer heimischen Zeitung. Er spricht seine Gedanken allerdings aus als einer, der das Schicksal der Diskriminierung durch sieben Jahre am eigenen Leibe erfahren und sich damals vorgenommen hat, nicht mehr zu schweigen, solange das freie Wort erlaubt ist, und sich stets auf die Seite der Schwachen zu schlagen, deren Rückzugsposition im vorliegenden Falle nicht das Millimetermaß der kleinsten Schritte bei Gewährung ihrer Rechte, sondern die großzügige Förderung und Hilfe derer verlangt, die sich die generöse Geste wohl leisten können: der deutschsprachigen Majorität.

Franc Sal. Finžgar: Študent naj bo

Kot osmo knjigo Slomškove založbe je izdal Metod Turnšek Finžgarjevo dijaško zgodbo ŠTUDENT NAJ BO (Celovec 1971, str. 70). Posvetil jo je stoletnici Finžgarjevega rojstva. V uvodu pripoveduje o svojem srečanju s pisateljem v Trstu in njegovem zanimanjem za zamejsko dijaško mladino, na koncu je posnel po Koblarju (Izbrana dela IV., 431—432) važnejše podatke o nastanku tega dela in odmevu v tedanji kritiki. Študent naj bo je avtobiografska povest o prvem Finžgarjevem letu v ljubljanski gimnaziji. Malo je prišel pripravljen, slabo okolje pa je napravilo še ostalo, da je na koncu leta padel. Toda to ga je tako zresnilo, da je bil vsa ostala gimnazijska leta odličnjak.

Knjiga je še danes enako živa, kot je bila

OB BOŽIČNIH NAKUPIH -

PRAVOČASNO IZVRŠENIH,
boste deležni najboljših nasvetov
in največje izbire!

Kadar se bori Slovenec za svoje pravice, naleti na gluha ušesa!

Na žalost je pri nas na Koroškem še vsakdanji slučaj, da se zavednemu Slovencu pove: „Niste dobro zapisan, ne moremo Vam pomagati...“ Ali nismo slišali ravno v zadnjem času prav iz ust ljudi, ki nam niso nič naklonjeni, besede, da ne protestirajo proti Slovincem, marveč proti ubogim tablam. Toda oglejmo si naslednji slučaj:

Že dalj časa imajo v Zgornjih Goričah drugi kmetje servitut, da vozijo svoje pridelke po poljih Franca Preina domov. Kmet Prein noče biti slab sosed, dovolil je voziti po svojih poljih, dokler se ne popravi občinska pot. Občinski poti je dosti na Koroškem, ponekod so lepo urejene, ponekod manj lepo, kakor je pač potreba. Ledinška občina pa hodi tu svoja pota. Ni ji mar za določbe zakona o cestah, še manj jo zanimajo interesi vseh občanov, kajti Prein je Slovenec. „Bil je partizan ali vsaj pomagal jim je,“ ga psujejo njegovi nasprotniki; „Slovenec je, to je vse,“ pa povedo tisti, ki ga poznajo. Vedo povedati, da so ga pri Bojtu celo natepli, ker je Slovenec.

Kaj bi bilo torej potrebno, kaj je občina zamudila? Pravilo je, da popravi vsak tisti del pota, ki vodi skozi parcelo dotičnega. V primeru pa, da popravilo stane več, kot bi upravičenci zmogli, mora prispevati tudi občina. V našem primeru pa je to načelo samo lep nauk. Občina je ugotovila, da bi popravilo pota stalo preveč, sosedje pa sveda pota sami od sebe nočejo popraviti — raje vozijo pridelke po poljih sosedja, kajti to jih nič ne stane. Franc Prein je svoje že napravil. Popravil je tisti del pota, za katerega mora skrbeti on, sedaj pa čaka...

Ni pa ta stvar stara samo par mesecev ali leto. Nikakor ne! Že leta 1968 je občina Ledince zavrnila prošnjo Franca Preina, naj bi občina popravila pot, leto navrh je dala deželna vlada Preinu prav in je zavrnila odločbo občine. Od tega časa pa je vse tiho. Občina molči, niti visoki politični mandatarji ne znajo pomagati (pač še niso volitve!). Predsednik deželnega zbora Tillian je vedel leta 1971 povedati samo, da bi se dalo obnoviti postopek, izgledi pa bi bili docela negotovi. In nič več.

Gospod Prein je leta 1972 ponovno zaprosil, da bi popravila občina Kvančnikovo pot. In spet čaka.

Župan Arneitz pa, ki je za to v prvi vrsti odgovoren, se vozi v Celovec na mestne pogovore in izjavlja, kako čuden windischer je, namesto da bi doma vodil občino Ledince tako, kakor bi bila njegova dolžnost in to tudi tedaj, če občine od 1. januarja 1973 ne bo več.

ob natisu 1909—10 in še vedno veljajo naslednje pisateljeve besede: „Po petindvajsetih letih sem bral spet to zgodbo o samem sebi. O, kaj solzá sem videl teči v tej dobi! Solzá mater zaradi otrok. In nobene solze zavoljo tega, ker sta oče in mati za otroke garala, si pritrgovala, stradala in vse poti obhodila: nobene solze zavoljo tega; vse so le prašale nepridnega: „Sin, zakaj si to storil?“ — In sem videl sinove in hčere teh žalostnih staršev in v premnogih nisem doznal srca. Ni gorje, če se sinu, hčeri spodsne. Gorje je, če žrtve staršev otroku ljubezni ne vzbude: tiste ljubezni, ki vse pretrpi, vse prenese in tudi vse zmaga. — Te ljubezni ti želi — F. S. Finžgar.“

Martin Jevnikar
(Literarne vaje, Trst, let. XXIII., št. 5)

Mladi slovenski jamarji

V Sloveniji je 16 jamarških klubov in društev, združuje pa jih Jamska zveza v Sloveniji. Ti klubi združujejo pogumne fante in dekleta, pa tudi starejše občane, ki so si za hobby izbrali nekaj dokaj nenavadnega: raziskovanje zemeljskih globlin. Pravzaprav ne gre za globline, ob katerih bi osupnili, gre bolj za nenavaden svet tik pod površjem, za skrivnostne kraške jame, karkršnih ne manjka.

Jamarstvo ima v Ljubljani in na področju Krasa že dolgoletno tradicijo, nekatera področja pa so še povsem neraziskana. Zato je ena glavnih nalog jamarjev, odkrivati nove jame in prodirati v še neznane dele že odkritih jam.

KAPNIKI POD HMELJEM

Marsikdo se začudi, ko zagleda napis v Šempetru v Savinjski dolini, ki vabi na ogled kraške jame. Toda res je, prav blizu Šempetra je zelo zanimiva jama, ki je sedaj tudi razsvetljena in tako primerna za obisk. Če je ena jama, jih mora biti še več, so si mislili mladi iz Prebolda v Savinjski dolini in se odločili, da bodo pokušali še v kakšno drugo jamo v okolici. Ljudje že dolgo časa vedo za nekaj votlin, predvsem v zgornji Savinjski dolini, okrog teh lukenj se spleta vrsta legend, kaj več pa ni znanega. Sem ter tja je kak geolog ali biolog v svojih zapiskih omenil katero od teh jam, kaj več pa še ni bilo storjenega.

Vrli fantje in dekleta iz Prebolda se že cela tri leta redno odpravljajo v svet tišine in teme, raziskujejo, merijo in zapisujejo. Vendar jamarstvo ni enostavno izletništvo. Ta šport zahteva dobro opremo; le tako bomo zagotovili vsaj osnovno varnost. Poznaj osebno in klubsko opremo. K prvi sodi acetilenska luč (karbidovka), čelada, rezervna luč, prusigova vrstica za navezo, kombinizon, topla in vodotesna obutev, vsaj tri karabin zaponke. Vsi udeleženci spusta v jamo pa uporabljajo še skupno, klubsko opremo, kamor sodijo predvsem kovinske lestve, vrvi, klini, vitelji, telefoni, radijske postaje itd. Vse to seveda

precej stane, vendar so si morali v Preboldu od samega začetka vse sami plačevati.

KRST POD ZEMLJO

Ko smo obiskali prizadevne preboldske jamarje, so nas povabili na kratak „izlet“ v eno od jam, ki so jo že podrobno raziskali, v Trbiško zijalko pri Lučah. Zame, ki nisem niti planinec, kaj šele jamar, je bil že vzpon od glavne ceste do vhoda v zijalko težak. Jama je precej velika, posamezne dvorane so prostorne, tla pa so polna velikih skal in kamnov in hoja v temi ni preveč udobna. Toda to bi še šlo, če se fantje ne bi ustavili pred ozko luknjo, skozi katero bi še pljunil težko.

„Le pogumno,“ so me bodrili, „dobro se primite za vrvi in se spazite skozi to luknjo. Ne bo vam žal, spodnji del jame je prekrasen.“

In res, po težavnem plezanju skozi rov, katerega vhod so fantje sami odkrili in odkopali, se je odprl pogled na veliko dvorano, v kateri je bilo v medli svetlobi karbidovk že moč opaziti prve kapnike, pa cel gozd „makaronov“ na stropu, tudi stene so bile prevlečene z apnencem in podobne enemu samemu velikemu kapniku. Fantje so mi strokovno razlagali vsako zanimivost, z zanimanjem bi jih lahko poslušal vsak geolog. Precej vedo iz teorije, vse skupaj pa so preverili v praksi, saj se skoraj vsak teden spustijo v eno od jam.

Priznam, da mi je bilo malo tesno, ko sem se spuščal po prvi skozi rov, vendar me je tolažila dobra volja fantov. Glavni del pogovora pa smo opravili kar na dnu jame. Povedali so, da so o tej jami novinarji že pisali, od tega pa je ostala anekdota. Ljudje namreč govorijo, da so včasih hodile ovce skozi to jamo in prišle ven na drugi strani hriba, v vasi Trbiše. Novinar pa je zadevo le malce „popravil“ in napisal, da so ovce prišle ven v italijanskem Trbižu...

Preboldski jamarji so to legendo že delno potrdili, saj so zelo globoko v jami našli ovčje kosti. B. Z.

Za svetovno prvenstvo: Avstrija - Malta 2:0 (0:0)

Na puščavskem igrišču v La Valeti na Malti je v soboto pred 5000 gledalci avstrijska nogometna reprezentanca zmagala proti ustrežni reprezentanci z Malte z 2:0 (polčas 0:0). Tekmovanje šteje za kvalifikacijske tekme za nastop na svetovnem nogometnem prvenstvu v Münchnu leta 1974. S to zmago je naša reprezentanca v skupini I. prevzela vodstvo s sedmimi točkami. Zmaga je prinesla Avstriji dve dragoceni točki. Tudi avstrijski nogometaši so imeli skoraj celo tekmo premoč, a realizirati so mogli samo dva gola, pa še od teh je bil eden avtogol. Kaj pomaga imeti premoč, če pa jo igralci ne znajo, ali ne morejo spremeniti v prepričljivo zmago; tu je treba upoštevati tudi dejstvo, da Malta v nogometnem polju ne pomeni nič. Čeprav je bil končni učinek manj kot zadovoljiv, se je Avstrija v svoji skupini le uvrstila na vrh lestvice. Zvezni trener Leopold Stastny živčno skoraj na koncu moči, je komaj našel za to žalostno igro pravih besed: „To ni bil več nogomet, ampak nekaj, kar na tem področju ne bi smelo biti.“

Edino razveseljivo dejstvo na tekmi: Kögelberger je bil poleg Jare, najboljši igralec na terenu, saj je v 50. minuti njegov strel običal v mreži malteškega golmana, in tako dosegel zaželjeno vodstvo za Avstrijo. Gol števil. 2 pa je bil dar gostiteljev. Potem

ko je Galoš iz poševnega kota poslal topovski strel na gol, je hotel malteški branilec Spiteri ta strel direktno odbiti z volejem, le-ta pa se je na velikansko nesrečo naenkrat znašel v lastni mreži.

Da bodo malteški igralci poskušali z neke vrste jurišno igro je bilo znano, zategadelj je bilo pričakovati od avstrijskih profesionalcev več, kot so pokazali v prvem polčasu.

Po igri so se sicer v avstrijskem taboru veselili zmage, vendar so bili vsi istega mnenja, da to ni bila nobena slavna igra. Ob takem vetru, ki je odnašal z igrišča pesek kot v puščavi, se avstrijski nogometaši enostavno niso mogli znajti.

Kaj so rekli po igri:

Trener Stastny: „O tekmi raje ne bi govoril. Na takem puščavskem igrišču ne bi smeli prirejati tekem za svetovno prvenstvo.“

Kapitan avstrijskega moštva Pumm je izjavil: „Dolgo smo morali čakati na prvi gol. Po vodstvu 1:0 smo igrali mirneje, sicer pa šteje samo zmaga.“

Malteški trener Formoza pa je dejal: „Moje moštvo je prikazalo pravi revijski nogomet, tako da sem z igro mojih varovancev lahko več kot zadovoljen.“

JUGOSLOVANSKO NOGOMETNO PRVENSTVO

Olimpija — Bor 0:1 (0:0)

Tritedenski odmor je marsikateremu prvotnega koristil, kajti zaradi priprav za tekmo z Grčijo (kot znano, naš list je o njej natančno poročal, je Jugoslavija zmagala z 1:0 in prevzela vodstvo na lestvici skupine 7 s 3 točkami, pred Španijo 1, in Grčijo 0 točk), se je tekmovalje nadaljevalo preteklo nedeljo.

Na sporedu je bilo 14. kolo; edini slovenski predstavnik v prvi zvezni ligi je Olimpija, ki ne uspeva bogve kako dobro. Olimpija je morala v Bor, kjer je igrala z istoimenskim klubom ter nesrečno, če lahko tako rečemo, izgubila. Kajti nesrečno je premil izraz, saj so imeli Ljubljanci v svojih vrstah spet reprezentanta Braneta Oblaka, a prav ta igralec ga je enkrat temeljito polomil. Bil je sam pred nasprotnikovim vratarjem, pa ga ni mogel prelisičiti. Drugo stoodstotno priložnost je zapravil Bečejac, ki je bil tudi sam pred nasprotnim golom in celo ustrelil v out. Olimpija je imela še več odličnih možnosti za realizacijo golov, a nespretnosti igralcev se ima klub zahvaliti, da so tekmo celo izgubili. 11. minut pred koncem tekme je Bor po prostem strelu postavil končni rezultat 1:0. Olimpija ima sedaj le 11 točk in je na 13. mestu na lestvici 1. zvezne lige.

NIČ VEČ OLIMPIJSKI MÜNCHEN:

Pešci na tekočem traku

V manj kot desetih letih bodo naša mesta mrta. Tako vsaj zatrjujejo izvedenci, ki skušajo najti izhod iz vse večje prometne stiske. Dve münchenski podjetji sta se že domislili uspešnega načina, kako razplesti prometni kaos.

Münchenska podzemeljska železnica je veljala 550 milijonov mark. Predvidoma pa bodo znašali stroški za načrtovano cestno železnico še nadaljnjih 1,3 milijarde mark. Skoraj nič drugačna ni poplava stroškov za večino mestnih načrtovalcev, ki želijo rešiti notranje prometne probleme.

Dve veliki münchenski podjetji pa sta ponudili cenejšo in za prihodnost sprejemljivo pridobitev: transurban se imenuje tehnični odgovor na grozečo prometno zasičenost sodobnih mest. Že od leta 1974 dalje se na primer prebivalci Bielefelda ne bi več vozili v avtomobilih, ampak bi brez hrupa, hitreje in udobneje v ceveh in visečih kabinah „hodili“ po mestu. Tekoči trak nad cestišči, s trdno pritrjenimi sedeži, bi potoval s hitrostjo 20 kilometrov na uro, deloval pa bi na principu magnetnih polj in asinhronih linearnih motorjev. Vmesne postaje za vstopanje ali izstopanje bi si sledile na vsakih 300 do

500 metrov. Münchenski tehniki so preračunali, da bi pri zmogljivosti 400.000 oseb na uro, veljala vožnja 4 pfenige, preračunano na uro in kilometer. Druga različica transurbana sta sistema „non stop“ in „takt“, kjer zamenjajo sedeže v tekočem traku kabine, ki potegujejo s hitrostjo 100 km na uro in lahko sprejmejo po dvanajst oseb. Veliko govora tudi o „cat“ sistemu, kjer gre za riab kakšen kabinski taksi promet. Kabine bi imele le dva do tri sedeže in ne bi vozile kontinuirano, pač pa le na poziv. Kabinski taksii bi utegnili v prihodnosti celo izpodrinuti mestni promet z osebnim avtomobilom, saj bi bili hitrejši, direktni in vseeno individualno prometno sredstvo za povezavo med mestnim središčem in posameznimi stanovanjskimi lokacijami.

Veste kaj so rekli?

JANE FONDA, igralka:

Storila bom vse, kar je v moji moči, da bi pomagala odpraviti vojno. Hčerko imam, ki me bo mogoče enkrat vprašala, kaj sem storila, da bi bil svet boljši. Če bi vsi starši mislili na to, bi bil svet drugačen.

JOHN LENNON, pevec:

Uživanje mamil je brezplačna vstopnica za pot v pekel.

ROMINA POWER, igralka:

Ponujali so mi le spotakljive seksi vloge, zato sem se rajši odločila za poklic gospodinje.

MELANIE, pevka:

Nerada snemam za televizijo. Tam ravnamo s pevci kot z roboti. Jaz pa hočem svoje pesmi peti po svoje.

Zadnja pravda

Spisal J. S. Baar, iz češčine prevedel V. Hybášek 29

„Pst,“ je opomnila Dodlička druge otroke, „pojdi te se igrat na vrt, da ne zbudite mame.“ — V hiši na trdi klopi, z blazino pod glavo, je zaspal Adam, kakor bi ga bil ubil: otroci so se razbežali; Dodlička je naslonila svojo mlado glavo na podboje pri vratih in zadremala. Sveta popoldanska tišina je objela ves Klenči, sladki popoldanski zaspavec je prinesel pozabljenje, počitek in osveženje... Slednjič pa zalaja pes, zamuka krava ali pa zapoje petelin, ko je bilo že dolgo tiho, kakor da so vsi v hiši izumrli. Zaspanci se stresejo, vzdramijo in pretegnejo. „Koliko je neki ura?“ vprašajo. Ker kaže ura že šest, skočijo pokonci in se jezijo sami nase: „To sem prava, sodnji dan bi zaspala!“ Takoj gredo gledat za drvi, zakurijo in pošiljajo moške v hlev: — „Tak vstani, človek božji: čas je živino opravljati —“

Že davno je pozabila Dodla na žida, zato pa Poldek ni pozabil nanjo. Drugačne skrbi se podijo po glavi gospodinjji. Sedaj po žetvi prihajajo od vseh strani terjatve; posojilnica zahteva obresti, občina davke in naklade; obrtniki: kovač, kolar hočejo imeti plačane račune, in v celi hiši ni vinarja. Adam je prodal žito, tele, kravo, pa Bog sam vé, kaj je delal z denarjem... „Kako torej, mati, ali prodaste lase?“ se prikaže v tem trenutku Poldkova glava med

vrati. Gospodinja je sama doma. Vsi, tudi najmanjši so na njivi. Krompir kopljejo in ga pobirajo; ona sama je prišla domov, nakrmit živino in kuhat kosilo, ki jim ga ponese v košari. Suče se krog štedilnika in težke skrbi z njo. „O Bog, to bi mi bilo v pomoč,“ ji pade v glavo, ko sliši Poldkov glas. Obrne glavo proti vratom in pravi negotovo: „Lase, praviš, če bi hotela prodati? O ne, tega pa ne! Zakaj bi jih neki prodajala? To me ne reši. Koliko bi mi pa dali zanje?“

Poldek ne ve samo za plavkaste lase kmetice, ampak tudi za njeno stisko. Kot jegulja se zvije s culico skozi vrata, jih tiho zapre za seboj, da ni niti slišati, kdaj je kljuka zaropotala.

„Poslušajte, mati, pametno besedo! Čemu pa so vam lasje, kaj? Povejte sami, čemu? Povem vam, v nadlego so vam; glava se vam po nepotrebnem poti, pari; pa koliko dela imate v soboto zvečer, preden si jih razčesete! In kdo vidi vaše lase? Kdo more občudovati take lepe lase? Nihče, ker nosite celo leto ruto nazaj zavezano. Pa tudi ponoči spite z zavezano glavo, za vas je gotovo bolje, če nimate las, ampak lepo ruto s cveti; ta se vidi, to vsak opazi in bo rekel: ‚Poglejte Porazilovo mater, kako lepo ruto ima.‘“

Dodla se spomni v tem trenutku na hčerko. Obljubila ji je novo ruto in dekle sedaj upira vanjo, kadarkoli se oblači v nedeljo, svoje vprašujoče, žalostne, solzne oči.

„Vse to je res,“ pritrjuje gospodinja, „pa jaz jih vendarle ne prodam, sram bi me bilo, če bi o tem začeli ljudje govoriti.“

„Sram? Zakaj? Kako govorite?“ se jezi kupec. „Ali ne poznate Poldka? Znam molčati ko grob. Niti misliti si ne

morete, čigave lase sem že jaz odnesel v tej-le torbi, in nihče ne ve za to. Ali sem kdaj imenoval koga? Tudi o vas ne bo zvedela živa duša.“

„Morda vas je kdo videl, ko ste šli sem.“

„Naj vidi! Lahko tudi vpraša: ‚Poldek, kaj si delal pri Porazilovih?‘ Tisoč odgovorov imam: laneno seme sem prodajal gospodinjji, kupoval sem žito, nesel sem pokazat blago za obleko, vprašal sem zaradi platna in podvez! Pa naj si vsak sam izbira iz tega, kar mu drago. Ne bodite torej nespametna, dajte si dopovedati in sedite semkaj na stolček, lepo nizko, tako.“ In že je vlekel od peči nizek stolček, na katerem je navadno sedela Dodla, kadar je kurila. „Pa mož se bo jezil,“ je oporekala Dodla trdo, skoro ostro, kakor bi se zavedela iz omame.

„Mož? Smejati se vam moram!“ je začel zopet Poldek potrpežljivo in mehko. „Ali je treba, da mu o tem pravite? Molčite kakor jaz! Ali mislite, da ne vem, kako je pri vas navada? Vi spite vendar z zavezano glavo in vaš mož vas sedaj najbrž ne razpleta več, saj nista več mlada, in take norosti imata že za seboj. In ko se ob sobotah umivate in češete, izkopljite najprej lepo otročičke, oblecite jim čiste srajčke, spletite jim lase in jih položite v posteljo; šele nazadnje, ko že vsi — tudi mož — spé, pokleknite še vi, se umijte in počesite. No, recite sama, če ni res?“

„Da, prav tako je, res,“ je pritrčila Dodla; a še se je branila. „Pa mož bo spoznal po ruti.“

„Nič ne bo spoznal! Strup vzamem, da ne bo nič poznal. Saj vendar nočem vseh vaših las. Spredaj, zadaj in pri ušesih vam jih pustim, samo iz srede jih izstrižem, še poznalo se ne bo; iz teh, ki ostanejo, si naredite lep svitek, povrhu vam dam nov velik glavnik in ta bo napel ruto, da nihče

Brezdelni pastirji so se nekoč vzpenjali po mizzarskih strminah in našli v gnezdu velikega krogarja, ki je miroljubno sedel na jajcih.

„O ti šema, kaj pa delaš? Poglejte ga no! Na jajcih sedi! Saj to je vendar opravilo za tvojo ženo, šema!“

Nikar ne mislite, da kroker ni odkrkal vzrokov za svoje početje; odkrkal jih je, v krokarskem jeziku seveda, zato je popolnoma naravno, da ga niso razumeli. Ti pastirji so se vražje zabavali s tem, da so ga ves božji dan mučili. Potem pa ga je eden izmed njih vzel s seboj v vas, drugi dan pa mu je, ne vedoč, kaj bi z njim, za spomin privezal bakren zvonec okoli vratu in ga izpustil:

„Na, pa se veselil!“

*

Kako se je kroker s tem zvonečim obeskom počutil, je moral najbolje vedeti pač sam, ki je z njim okoli vratu letal po širnem nebu. Če sodimo po daljnih poletih, ki se jim je vdajal, moramo reči, da je neizmerno užival ter popolnoma pozabil na gnezdo in ženo.

„Cin cink cincon, cin cink cincon...“

„Kmetje, ki so se sklanjali nad svoja poljska opravila, so se ob teh zvokih vzravljali. Gledali so sem, gledali so tja po neskončni ravnini, ki je vsa sijala v soncu:

„Kje pa zvonil?“

Niti najmanjše sapice ni; iz katere daljne cerkve prihaja to slovesno cingljanje prav do njih?

Na vse so pomislili, le na to ne, da bi tako cingljajal kroker, ki je letal pod nebom.

— Strahovi — je pomislil Cichè, ki je sam samcat na nekem posestvu kopal okoli mladih mandeljnovih drevesc jame, da bi potem nasul vanje gnoja. Prekrižal se je. Zakaj, v tej Bogu, veroval je v strahove, in še kako veroval! Zakaj, ko se je nekoč zvečer vračal s polja po široki cesti, je blizu Ugasle apnenice, kjer so imeli strahovi po splošnem prepričanju svoje bivališče, zaslišal, da ga kličejo. Da ga kličejo? Kako pa? Klicali so ga: „Cichè, Cichè!“ — tako so ga klicali strahovi. Pod kapo pa so se mu naježili lasje.

To zvonkjanje je prihajalo najprej oddaleč, potem od blizu, pa spet oddaleč; posod so bila le polja z drevesi in rastlinami, ki niso ne govorila ne čutila in ki so s svojo brezčutnostjo le še povečevala njegovo tesnobo. Ko je potem odšel po južino, ki jo je vzel zjutraj s seboj — pol hlebca kruha in glavico čebule v krušni torbi, ki jo je skupaj s telovnikom obesil precej daleč na drugem koncu polja — da, gospoda moja, ko je odšel po južino, je našel v torbi čebulo, ni pa našel kruha. V nekaj dneh se mu je to kar trikrat primerilo.

O vsem tem ni črnil nikomur niti besedice, zakaj dobro je vedel: če začno človeka nadlegovati strahovi, tedaj gorje tistemu, ki toži in se pritožuje; preganjajo ga, kolikor se jim zljubi in mu prizadevajo še hujše gorje.

„Ni mi dobro,“ je zvečer po delu odgovorjal ženi, ki ga je vpraševala, zakaj je — tako je rekla — zmeden.

„Ampak saj ješ pa!“ mu je rekla potem, ko je videla, kako je zliil eno za drugo kar dve ali tri skodelice vaze.

„Jem, pri moji veri,“ je s polnimi usti odgovarjal Cichè, ki ni od zjutraj še ničesar zaužil, in se jezil, da ji ne sme izdati svojih težav.

To je trajalo vse dotlej, dokler se ni po širnih poljih razvedelo o tem nepridipravu krokerju, ki zvonil po nebu s svojim zvoncem.

Za Cichèja je bilo usodno, da se ob tej novici ni nasmejal, kot so se drugi kmetje, ki so se sprva tudi na smrt prestrašili.

„Obljubljam in prisegam,“ je rekel, „da mi bo kroker to drago plačal!“

In kaj si je izmislil? V krušni torbi je skupaj s pol hleba suhega kruha in glavico čebule prinesel še štiri suhe bobne in štiri vrvice. Ko je prišel na polje, je snel oslu sedlo in zapeljal žival k rebri, da bi žrla tam strn, kar je je še ostalo. Cichè se je po kmečki navadi pogovarjal s svojim oslom; osel pa je pomagal zdaj z enim uhljem, zdaj z drugim in kdaj pa kdaj prhnil, da mu je tako nekako odgovarjal.

„Daj, Sivček, daj,“ mu je rekel tistega dne

Luigi Pirandello:

Kroker z zvoncem

Cichè. „Le počakaj, boš videl, kako se bova danes smejala.“

Bobe je prevrtal, jih privezal vsakega na svojo vrstico, ki jo je pripel k sedlu, ter jih razpostavil po krušni torbi na tleh. Potem je odšel in začel kopati.

Minila je ura; minili sta dve. Kdaj pa kdaj je Cichè prenehal z delom, ker se mu je zdelo, da sliši cingljanje; vzravljalo se je in napel ušesa. Spet nič. Ponovno je začel kopati.

Prišla je ura južine. Ni vedel, ali bi šel po kruh ali bi še malo počakal. Cichè je naposled le šel ponj, ko pa je videl, kako mojstrsko je nastavljena na torbi past, je ni hotel pokvariti. Prav tedaj je v daljavi razločno zaslišal slabotno zvončkjanje. Vzdignil je glavo. „Je že tu.“

Pomirjen in sklonjen, v srcu poln nestrpnega pričakovanja je odšel stran od torbe in se skrivil precej daleč od nje.

A kroker je, kot da uživa v zvonjenju svojega zvonca, kar naprej krožil v višinah in se ni spustil na tla.

„Morda me vidi,“ je pomislil Cichè in vstal, da bi se še bolj daleč skrivil.

Toda kroker je še kar naprej visoko letal in ni pokazal prav nobenega znamenja, da se namerava spustiti. Cichè je bil že lačen; vendar se ni dal premagati. Spet je začel kopati. Le čakaj, le čakaj; a kroker je bil še vedno visoko, kot da mu zanalašč nagaja. Cichè je bil lačen, kruh je imel pred nosom,

pa vendar se ga, pomislite, niti dotakniti ni smel! Cichèja je grizlo, vendar se je iz kljubovalnosti in trme premagoval.

„Boš se spustil, boš! Tudi ti boš postal lačen!“

A videti je bilo, da mu kroker z neba z zvonjenjem kljubovalno odgovarja: „Cin cink cincon, ne bom in ne bom, cincon, ne bom in ne bom...“

Tako je minil dan. Cichè je svojo jezo izlil nad oslom, spet naložil nanj sedlo, s kate-rega so kot slovesen novovrsten okras viseli štiri bobi. Že med potjo je kot obseden goltal kruh, ki mu je bil ves božji dan povzročal smrtne muke. Ob vsakem grišljaju je naslovil na krokerja kakšno peklensko psovko:

„Ropar, tat, izdajalec!“ in to samo zato, ker mu kroker ni šel na limanice.

Drugi dan pa se mu je naklep posrečil.

Prav tako skrbno kot dan poprej je pripravil past z bobi in odšel na polje. A komaj se je dobro lotil svojega dela, je že prav v bližini zaslišal oglušujoče, naravnost divje zvonjenje, ki sta ga spremljala obupno krakanje in besno prhutanje kril. Pohitel je k torbi in našel zraven nje krokerja na vrvici,

ki jo je bil s trdim bobom vred pogoltnil in mu je zdaj, z drugim koncem privezana k oslovemu sedlu, molela iz kljuna in ga dušila.

„Aha, si jo staknil, kajne?“ je zavpil in zgrabil krokerja za perutnice. „Je dober bob? Prej si ti mene stradal, zdaj ti bom pa jaz pokazal! Dobil boš, kar si si zaslužil.“

Prerezal je vrstico in — samo za začetek — krokerja dvakrat kresnil po glavi.

Prvič za prestani strah, drugič pa za post! Osel, ki je nekoliko vstran na rebri mulil strn, je zaslišal krokerjevo krakanje in jo v smrtnem strahu ucvril v beg. Cichè ga je začel klicati in ko se je potem osel ustavil, mu je Cichè od daleč pokazal hudobnega, črne-ga ptiča:

„Poglej ga, Sivec! Imava ga! Imava ga!“

Privezal je krokerja za noge, ga obesil na deblo in se vrnil na delo. Medtem ko je kopal, je premišljeval, kakšno maščevanje bi si privoščil. Pristrigel mu bo poruti, da ne bo mogel več letati, potem pa ga bo izročil sinovom in drugim vaškim fantičem, da se bodo z njim zabavali. Sam pri sebi se je že smejal nad tem.

Ko se je zvečerilo, je naložil sedlo oslu na hrbet; snel je krokerja z drevesa, ga za noge obesil na podrepni jermen, zajahal osla in ga pognal. Tedaj je začel zvoniti zvonec na krokerjevem vratu. Osel je napel ušesa in se ustavil.

„Hi, pojdi!“ je zavpil Cichè in ga osorno

VERA M. VOLK:

ŽALOSTINKA

Čez noč umrlo je srce,
zdaj mrtvo v prsih mi počiva;
utihnilo so vse želje,
grenkoba v duši se razliva.

Na nebu mojih tajnih nad
vse zvezdice so obledele;
le črne rože žalosti
so se skeleče razcvetele.

Pogled že moten mi postal,
jesen lasé je pobelila;
vse tihe dneve in noči
s teboj samoto bom delila.

potegnil za povodec.

Osel se je spet premaknil; vendar se zaradi nenavadnih zvokov, ki so spremljali njegovo počasno topotanje po široki prašni cesti, ni mogel zares umiriti.

Med potjo je Cichè premišljeval, kako od tega dne dalje ne bo na teh obširnih poljih nihče več slišal mizzarskega krokerja zvoniti po nebu. Zdaj ga ima on v rokah! Ampak kaj je to? Ta pokvarjena hudoba ne daje zdaj sploh nobenih znakov življenja od sebe!

„Kaj pa delaš?“ je vprašal krokerja, medtem ko se je obrnil in ga s povodcem udaril po glavi. „Ali si zaspal?“

Kroker je na udarec odgovoril: „Kra!“

Spričo tega nepričakovanega grobega glasu se je osel nagloma ustavil, vzravljajal vrat in napel ušesa. Cichè se je zakrohotal.

„Hi, Sivec! Kaj se pa bojiš?“ in je še osla kresnil s povodcem po ušesu.

Čez nekaj časa Cichè spet vpraša krokerja:

„Ali si zaspal?“ in ga spet udari, zdaj še krepkeje.

Kroker je še glasneje zakraka: „Kra!“

To pot je osel divje poskočil in jo ucvril v beg. Zaman se je Cichè trudil, da bi ga z močjo svojih rok in nog zadržal. Krokerja je to obsedeno bezljanje stresalo, zato je začel obupno krakati; a čim bolj je krakal, tem bolj noro je na smrt prestrašeni osel dirjal.

„Kra! Kra! Kra!“

Cichè je tulil in na vse kriplje vlekel za povodec, a bilo je, kot da sta obe živali izgubili um od groze, ki sta jo povzročili druga drugi s tem, da je ena vresčala, druga pa bežala. Nekaj dolgih trenutkov se je razlegala v noč blaznost tega obupnega dirja; potem pa je nenadoma zaropotalo in zabobnelo, kot da je nekaj padlo, in vse — utihnilo.

Drugi dan so našli Cichèja na dnu nekega brezna z razbito glavo pod oslom, ki si je prav tako razbil glavo: grobnica, iz katere so se v soncu dvigali roji mušic in muh.

Mizzarski kroker, ki se mu je bila vrstica med padanjem izdrila iz grla, je črn na modrini prelepega jutranjega neba spet prost in blažen zvonil s svojim zvoncem po širnih nebesnih višavah.

ne opazi.“

„Pa zakaj jih tako hočete? Kaj boste z njimi?“

„Tudi to vam povem. Zakaj ne bi povedal? Ravnateljica v mestu, silno visoka gospa, je imela vročinsko bolezen in lasje so ji izpadli. Glavo ima kakor koleno. Ker nosi klobuček, mora imeti lase. Poklicala me je, pa je rekla: ‚Poldek, vi ste pripraven človek, tu imate vzorec, preskrbite mi ravno take lase, moram si dati narediti lasuljo, pa niti v Pragi nimajo takih las.‘ Ko sem videl vzorec, si mislim: Pa prav take ima Zgornja Porazilka v Klenči in samo ona; naravnost k njej grem. Menda ne boste pustili, da odidem praznih rok!“

„Koliko mi torej daste zanje?“

„Bog mi je priča, da jih bom drago plačal; vzamem jih samo tolko, kolikor bom zgrabil z roko, in takoj bom dal petak zanje!“ In že je vlekel obrabljeno denarnico iz žepa.

Petak! Kako ga je Dodla potrebna! Veliko bi s petakom opravila. A vendar se je obotavljala, molčala in premišljevala.

„Hitro torej,“ je silil Poldek, „vsak trenutek lahko kdo pride. Naj bo, to ruto s cveti vam dam še povrh! — No, torej! — Sedite že enkrat!“ Odpiral je torbo v naglici, izvlekel glavnik in škarje in prigovarjal Dodli: „Saj ste še mlada, lasje vam bodo še zrastle, pa še bolj gosti in dolgi, kakor jih imate sedaj.“

Dodla niti sama ni vedela, kako, in že je sedela na pručici. Poldek ji je odvezal ruto, potegnil glavnik iz las in jih razpustil. Kot kačice so zdrsnile kite po hrbtu navzdol skoraj do tal. Lasuljar je vzel škarje in glavnik, razčesal spretno bogate lase, da so pokrivali sedečo Dodlo kot svilnat plašč. Nato je vzel v roko najdaljše, potegnil zanje

kmetico in rekel: „Torej te-le bom vzel, kaj?“

Čudno hrepenenje po denarju se je polastilo Dodle v tem trenutku.

„Dajte sedem goldinarjev in lasje so vaši,“ je kriknila z nenaravnim glasom, kakor bi iz nje govoril kdo drugi. Nato je zatisnila oči. V tem je začutila na temenu glave pri koži škarje; njih mrzlo jeklo jo je zazeblo, da jo je mrz s preletel po hrbtu, in že je pod njimi zahrustalo enkrat, dvakrat, tretjič...

„No, vidite, je že končano,“ se je nasmehnil Poldek; zamahnil je zmagoslavno z lasmi, jih pogledal proti luči, spretno zvezal v vozle kot lan, da se ne bi zmešali, in jih vložil v torbo. A Dodla je z glavo med rokami obsedela na stolčku kot odrevenela.

„Hitro, mati, hitro si zvežite glavo, glavnik v lase in delajte se, kot bi se ne bilo zgodilo nič,“ je silil Poldek in štel na mizo sedem srebrnih goldinarjev. Videl je, kako je kmetica žalostna in si briše objokane oči s predpasnikom; celo njemu je zadržalo srce v prsih, smilila se mu je; zato je dodal povrh še ruto s cveti in hitro odšel, da ga ne bi morda sočutje zapeljalo k še večji radodarnosti.

„Samo revščina, vsega je revščina kriva,“ je jecljala med zobmi Dodla in sram jo je bilo, kakor bi jo bil kdo ravnokar oskrnil. Kot je bila vajena, si je zavila glavo v ruto, a ni si upala pogledati na mizo. Gnusil se ji je ta denar...

V tem so zaropotale coklice na dvorišču.

„Za Boga, nekdo gre k nam,“ se je ustrašila, skočila k mizi, izvlekla miznico, zgrabila ruto in pometla z njo goldinarje v miznico, jih pokrila z ruto in se zagledala v vrata. Janezek je priteknel z njive.

„Poslali so me, kaj se vam je zgodilo, da vas tako dolgo ni s kosilom,“ je sporočal že med vrati.

„Prepozno prihajaš; zakaj pa nisi, ljubo dete, prišlo vsaj četrt ure prej?“ je rekla mati in vzela sinka v naročje — ter izbruhnila v dolg jok, ki jo je pomiril.

IX.

Črni gozdovi nad Klenči so raj klenških otrok. Komaj se pripode iz šole, že popade vsak svoj lonček ali vrček in teče v gozd. Spomladi po jagode in borovnice, poleti po maline in robidnice, jeseni po žir in po jurčke. Iz navade se kličejo z jaskajočimi glaski: „Vojtóóó! Kam pa greš?“ — „V hostooo,“ odgovarja Vojteh že prav pod gozdom. „Počakaj, gremo s teboj!“ In v diru se podi otroška družinica po pešpoti gori v šumo. Gozd jim nudi tisoč radosti in presenečenj, tisoč priložnosti, da pokažejo svoj pogum, svojo moč in prebrisanost. V borovih vršičih srše razdrapani vranja gnezda; mlade ververice moreš tod izslediti, ptičkam zanke nastaviti, gada ujameš v precep, najkрасnejših pavlinčkov in metuljev in žuželk naloviš gospodu učitelju.

Ljubezen do gozda raste z malimi in tudi odrasle vleče in vabi gozd. Res je, nikjer ne gredo tja kar tako za zabavo ali naslado; vsaj bičevnik si urežejo, nastržejo smole za rane, natrgajo omel za mušji lep. S praznimi rokami se nihče ne vrača iz gozda. Gozd jih živi vse; če jim gre najbolj trda, sekajo drevje, lupijo, žagajo in izvažajo, na dnino hodijo v gozd, pobirajo dračje, iščejo suhljadi, žanjejo travo in grabijo steljo. Zato vsi ljubimo gozd kot svoje skladišče, svojo shrambo, — ljubimo ga kakor očeta, brata svojega, kakor svoje dete. (Dalje prihodnjič)

TV tedenski program TV

RADIO CELOVEC

NEDELJA, 3. 12.: 7.10 Duhovni nagovor — Po vaši želji. — PONEDELJEK, 4. 12.: 13.34 Informacije — Iz ljudstva za ljudstvo (Pogovor s Plukovo mamo na Vrhu pri Šmarjeti v Rožu). — TOREK, 5. 12.: 9.30 Otroci, poslušajte! — 13.45 Informacije — Sport od tu in tam — Zgodovina telesne kulture koroških Slovencev: „Orel“ v Svečah. — SREDA, 6. 12.: 13.45 Informacije — Poper in sol. — ČETRTEK, 7. 12.: 13.45 Informacije — Portret Alfreda Nobela — Cerkev in svet. — PETEK, 8. 12.: 7.10 Duhovni nagovor — Cerkev v Pliberku in okolici. — SOBOTA, 9. 12.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

AVSTRIJSKA TELEVIZIJA

NEDELJA, 3. decembra: 16.45 Za otroke od 5. leta dalje: Razbojnik Rumzeis — 16.55 Za otroke od 6. leta dalje: Pan Tau — 17.35 Čarobni vrtiljak — 17.40 Za mladino od 14. leta naprej: Brez nagobčnika — 18.40 Polly, lahko noč za najmlajše — 18.45 Pogrešani Vikingi — 19.30 Čas v sliki — 19.40 Šport — 20.15 Beseda v nedeljo zvečer — 20.15 Revija Petra Alexandra — 22.00 Šport in čas v sliki — nočna izdaja.

PONEDELJEK, 4. decembra: 18.00 Znanje — aktualno — 18.25 Polly, lahko noč za najmlajše — 18.30 Prašiček Debeli — 19.00 Avstrija v sliki — 19.20 ORF danes zvečer — 19.30 Čas v sliki in kultura — 20.06 Šport — 20.15 Departma S — 21.10 Šport v ponedeljek — 22.10 Čas v sliki — nočna izdaja.

TOREK, 5. decembra: 18.00 Walter in Connie: Tečaj angleškega jezika — 17.25 Polly, lahko noč za najmlajše — 18.30 Indijanska reka — 19.00 Avstrija v sliki z Južno Tirolsko — 19.20 ORF danes zvečer — 19.30 Čas v sliki in kultura — 20.06 Šport — 20.15 Svet knjige — 21.05 Ladja smrti — 22.40 Čas v sliki — nočna oddaja.

SREDA, 6. decembra: 10.00 Televizija v šoli: Nepoznano soselstvo — 10.30 Kaj je gospodarstvo? — 11.00 Program za delavce: Ladja smrti — 12.35 Šport v ponedeljek — 16.30 Za otroke od 6. leta naprej: Izginuli kamilični čaj — 17.10 Čarobni vrtiljak — 17.15 Za otroke od 11. leta naprej: Mali športni ABC — 17.40 Antena — 18.00 Tečaj francoskega jezika — 18.25 Polly, lahko noč za najmlajše — 18.30 Tri mladenke in trije mladeniči — 19.00 Avstrija v sliki — 19.20 ORF danes zvečer — 19.30 Čas v sliki in kultura — 20.06 Šport — 20.15 Rdeče-belo-rdeče poročilo — 21.30 Madame d..., od Jeana Anouilha — 22.25 Čas v sliki — nočna izdaja.

ČETRTEK, 7. decembra: 9.15 Polet astronomov vesoljske ladje „Apolla 17“ — start — 10.00 Televizija v šoli: Napravimo si šolski akvarij — 10.30 Večerja — 11.00 Fizika za vse — 11.30 Gost pri Alfredu Kubinu — 12.00 Tečaj italijanskega jezika — 18.00 Italijanščina — 18.25 Polly, lahko noč za najmlajše — 18.30 Športni mozaik — 19.00 Avstrija v sliki — 19.20 ORF danes zvečer — 19.30 Čas v sliki in kultura — 20.06 Šport — 20.15 Kdo je bil Andre Heller? — 21.20 Čas v sliki — nočna izdaja. Šport — nočna izdaja — 21.35 Zlata zemlja Kalifornije, pustolovski film.

SOBOTA, 9. decembra: 15.30 Domači koncert — 16.20 Za otroke od 6. leta naprej: Hišica — 16.45 Čarobni vrtiljak — 16.50 Za otroke od 11. leta naprej: Moj prijatelj Flicke — 17.15 Za mladino od 14. leta naprej: Klub Beatlov — 17.45 Za družino: Naš prijeten dom — 18.10 Smučarska gimnastika — 18.25 Polly, lahko noč za najmlajše.

KMETJE POZOR!

Vsakovrstne kmetijske stroje (Pöttinger, EPPLE, Reform, Kirchner, KMF, Regent, Feldherr, Hatzenbichler itd.) kupite sedaj

z zimskim popustom in 1 leto brez obresti

pri tvrdki

Adolf in Katarina

Krivograd

9143 Šmihel pri Pliberku
Telefon 0 42 35 - 34 1 97

še — 18.30 Kultura — posebno — 18.55 Slavna srečanja. Trg sv. Marka v Benetkah — 19.20 ORF danes zvečer — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Godba na pihala prihaja. Vojaška godba gost pri Heinzu Conradsu — 21.35 Šport — 22.05 Čas v sliki — nočna izdaja — 22.10 Karavana žensk.

LJUBLJANSKA TELEVIZIJA

NEDELJA, 3. XII.: 9.40 Pet minut po domače — 9.45 Kmetijski razgledi — 10.12 Kmetijska oddaja — 11.00 Otroška matineja — 11.50 Poročila — 11.55 Mestece Peyton — 12.45 TV kaži-pot — Nedeljsko popoldne — 18.15 Poročila — 18.20 Dvanajst stolov — 20.00 TV dnevnik — 20.30 Mojstri — humoristična oddaja — 21.15 Stih in pesem — 21.30 Športni pregled — 22.00 Poročila.

PONEDELJEK, 4. XII.: 9.05 Odprta univerza — 9.35 TV v šoli — 10.45 Angleščina — 11.00 Osnove splošne izobrazbe — 14.45 TV v šoli — ponovitev — 15.40 Angleščina — ponovitev — 16.10 Francoščina — 17.50 Gori, doli, naokoli: Čas — 18.10 Risanka — 18.15 Obzornik — 18.30 Kremenčkovi — 19.00 Zdravo mladi — 19.45 Risanka — 20.00 TV dnevnik — 20.35 Mala antologija jugoslovanske TV drame — I. Štivičič: Jajčarji — 21.35 Kulturne diagonale — 22.15 Poročila.

TOREK, 5. XII.: 9.35 TV v šoli — 10.40 Nemščina — 11.00 Osnove splošne izobrazbe — 14.45 — TV v šoli — ponovitev — 15.35 Nemščina — ponovitev — 15.55 TV vrtec — 16.10 Angleščina — 17.50 Tiktak: Mlada Breda — 18.05 Risanka — 18.15 Obzornik — 18.30 Poje vam Robert Young — 19.05 Regionalna arhitektura: Kmečka arhitektura na Notranjskem — 19.25 Tehnika upravljanja — 20.00 TV dnevnik — 20.35 Bele sence — 22.15 Likovni nočno — 22.30 Poročila.

SREDA, 6. XII.: 8.20 TV v šoli — 11.00 Osnove splošne izobrazbe — 17.50 Vitez Bvihar — 18.15 Obzornik — 18.30 Po domače z ansambлом Toneta Žagarja — 19.00 Od filma do filma — 19.20 S kamero po svetu: Med Indijanci v Kordiljerah — 20.00 TV dnevnik — 20.35 Stendhal: Rdeče in črno — I. del — 21.20 Poema o Plesu — 22.00 Poročila.

ČETRTEK, 7. XII.: 9.35 TV v šoli — 11.00 Francoščina — 14.45 TV v šoli — 16.10 Osnove splošne izobrazbe — 16.45 Madžarski TV pregled — 17.15 Vsi vemo vse — 18.15 Obzornik — 18.30 Vsi vlaki sveta — 18.55 Mozaik — 19.00 Sedem morij — 20.00 TV dnevnik — 20.35 Četrkovi razgledi — 21.25 V. Petrovič: Popje z ožganega grma — 22.15 B. Martinu: Ženitev — I. del — 22.55 Poročila.

PETEK, 8. XII.: 9.30 TV v šoli — 11.00 Angleščina — 14.40 TV v šoli — ponovitev — 16.10 Osnove splošne izobrazbe — 16.45 Madžarski TV pregled — 17.45 Veseli tobogan — 18.15 Obzornik — 18.30 Drsanje — oddaja iz cikla Rekreacija — 18.40 Ekonomsko izrazoslovje — 18.45 Poje Mitja Gregorač — 19.05 Mozaik — 19.10 Profesor Baltazar — 19.20 Enotnost po dubočansko — 20.00 TV dnevnik — 20.25 Reportaža — 20.40 Dekle v izložbi — 22.00 Sedem morij — 22.50 Poročila.

SOBOTA, 9. XII.: 9.35 TV v šoli — 11.00 Mark-sizem — 11.30 Nova matematika — 16.30 Košarka Olimpija: Jugoplastika — v odmoru propagandna oddaja — 18.00 Obzornik — 18.15 Gospod Piper — 18.45 Filmska burleska — 19.10 Mozaik — 19.15 Humoristična oddaja — 19.45 Risanka — 20.00 TV dnevnik — 20.35 Srečno — Planica 72 — 21.10 Čez tri gore, čez tri vode — 21.40 Na poti k zvezdam — 22.05 Medicinski center — 22.55 TV kaži-pot — 23.15 Poročila.

Darujte za tiskovni sklad!

TALNE OBLOGE

Televizorje, pohištvo, električne aparate in tisoč drugih stvari — primerna božična darila — dobavi in na dom dostavi

Rutar - Center

V manjšinski komisiji zastopan tudi Danec

V kratkem bodo ustanovili komisijo, ki bo obravnavala koroški problem dvojezičnih krajevnih napisov. To je v torek izjavil v ministrskem svetu zvezni kancler dr. Bruno Kreisky.

Razen zastopnikov političnih strank in slovenske manjšine, bodo v komisiji tudi zgodovinarji, strokovnjaki za državno in ljudsko pravo ter več izvedencev za manjšinska vprašanja, od katerih bo eden tudi inozemec, in sicer bo to Danec. Kot je povedal dr. Kreisky, so ravno Danci v manjšinskih zadevah sila izkušeni, saj imajo sami svojo manjšino v Zahodni Nemčiji na Danskem pa nemško narodno skupnost. Na ta način sta torej obe narodni skupnosti močno zainteresirani za čimboljše sožitje.

Nadalje je zvezni kancler dr. Kreisky še povedal, da bo stopil v stik tudi s Koroško sinodo in protestantskimi predstavniki Koroške.

bitvami ne okrepla preveč. Sarah Wambough je v svojem obsežnem delu o plebiscitih (Plebiscites since the World War, Washington 1933) zapisala, da pri določitvi plebiscita za območje južnega dela Koroške niso bili važni toliko etnični kot drugi vzroki. V resnici sta bili prav na zahtevu Italije izključeni iz plebiscitne cone Karnalska in Ziljska dolina.

Gledišči Milesove komisije in italijanskega delegata v teritorialni komisiji v Parizu dovolj jasno označujeta mednarodno ozračje v času odločitve glede plebiscita, priprav nanj in njegove izvedbe.

Naj ob zaključku omenimo prav danes ugotovitev Sarah Wamboughove, ki je prav zaprav že blizu cinizma, da je z zgodovinsko-političnega vidika koroški plebiscit o pravih koristno delo glede na to, da so pozneje koroški Slovenci mirno prenašali svojo usodo ter ni prišlo na Koroškem do krvavih obračunavanj.

(L. B., Gospodarstvo)

POGAJANJA „SALT II“ SO SE ZAČELA

Razgovori med sovjetsko in ameriško delegacijo o omejevanju strateškega orožja in vobče oboroževalne tekme, tako imenovani pogovori „SALT“, so se začeli v torek v Ženevi. Obe delegaciji — sovjetsko vodi namestnik zunanjega ministra Vladimir Semjonov, ameriško pa vodja agencije za oborožitev in atomsko razorožitev Gerard Smith — s tem nadaljujeta 1969. leta začeto konferenco v Helsinkih. Ta „SALT II“ pogajanja bodo verjetno trajala več let.

Glavni cilj drugega kroga konference SALT naj bi bil, spremeniti začasno petletno pogodbo, o ukrepih za omejevanje stipejškega ofenzivnega orožja v trajni sporazum. Vodji obeh delegacij sta ob prihodu izjavila, da sta prišla v Ženevo zato, da bi bil potek pogajanja uspešen in konstruktiven.

HRVAŠKA IZSELJENSKA MATICA OBSODILA PROTIJUGOSLOVANSKO GONJO NA KOROŠKEM

Izvršni odbor Hrvaške izseljenske matice v Zagrebu je na razširjeni seji proučil vesti o šovinistični in protijugoslovanski gonji v Avstriji in dogodkih na Koroškem. Izvršni odbor Matice je dal polno podporo niti, ki jo je jugoslovanska vlada poslala avstrijski vladi v zvezi z dogodki na Koroškem in najodločneje obsodil šovinistične izpade proti slovenski manjšini. Izvršni odbor Hrvaške izseljenske matice je nadalje opozoril javnost, da na gradiščanskem žive že 450 Hrvatov, ki so do današnjega dne ohranili svoj jezik in nacionalno zavest. Zato presenečajo izjave nekaterih odgovornih avstrijskih oseb, da so gradiščanski Hrvati dejansko že asimilirani. Udeleženci sestanka so izrazili prepričanje, da bo avstrijska vlada brez odlašanja sprožila korake za prenehanje protijugoslovanske gonje in za uresničitev pravic hrvaške in slovenske manjšine v Avstriji.

V DÜSSELDORFU RAZSTAVLJALA MARIBORČANKA

Do 18. nov. je bila v razstavnih prostorih hotela Hilton v Düsseldorfu odprta samostojna razstava mariborske slikarke Zore Vladen-Zavrnike. Razstava, ki je bila odprta od zadnjih dni oktobra, je po Mantovi, New Yorku in Zürichu že četrta samostojna predstavitev Vladen-Zavrnikove v tujini, januarja prihodnje leto pa bo razstavljala tudi v Veroni. Na razstavi v Düsseldorfu, ki jo je organizirala domača galerija Ma, je viselo več kot 30 del v olju in gvašu.

PIETA POD STEKLOM

Znameniti Michelangelov kip Pietà bodo do konca letošnjega leta spet razstavili v baziliki sv. Petra v Rimu. Kip je 21. maja letos resno poškodoval s kladivom madžarski emigrant Laszlo Toth. Zdaj čaka v zaporu na odločitev izvedencev o tem, v kakšni meri je duševno neuravnotežen. Kip bo odslej zavarovan s steklom in elektronskimi alarmnimi napravami.

A 9141. Dobrla vas — Eberndorf
Telefon 0 42 36 - 381